

Die georgische Version des 1. und 2. Korintherbriefes ins Lateinische übertragen und nach Syriazismen untersucht

von

Joseph Molitor

Wie bei der Übersetzung des Römerbriefes* fügen wir im lateinischen Volltext, wo es aus textkritischen Gründen wünschenswert erscheint, in runden Klammern die Grundbedeutung bei oder verdeutlichen mit einem Gleichheitszeichen (= ...) anhebend den Sinn des Textes. Eckige Klammern ([]) wollen aussagen, daß das eingeklammerte Wort so zu ergänzen ist, während spitze Klammern (< >) darauf hinweisen, daß die so eingeschlossenen Worte oder Wortteile eigentlich zu tilgen sind. Die manchmal abweichende Verseinteilung der Tifliser Ausgabe von 1963 wird beibehalten und die normale des griechischen Textes in eckigen Klammern an Ort und Stelle beigelegt.

Grammatischen Erläuterungen dienen :

1) folgende georgischen pronomina expletiva in Umschrift : *ege* (iste, ista, istud), *ese* (hic, hi), *igi* (ille) sowie *re* als particula gravitatis und *ve* als particula amplificans ;

2) lateinische Abkürzungen : abl. (ablativus), adj. (adiectivum), aor. (aoristus), dat. (dativus), gen. (genitivus), georg. (georgicus), imp. (imperativus), inf. (infinitivus), instr. (instrumentalis), it. (iterativus), nom. (nominativus), om. (omittit), part. (participium), pass. (passivum), pl. t. (plurale tantum), praes. consuet. (praesens consuetudinis), sg. (singularis), verb. (verbaliter).

Unter dem Strich bringen wir mit fortlaufenden arabischen Ziffern typische Übereinstimmungen oder Berührungen mit der syrischen Peschitta (= sy) und eventuell der Harclensis (= syh), die ebenfalls in lateinischer Übersetzung zitiert werden.

* Vgl. Or Chr 57 (1973) S. 31-56.

AD CORINTHIOS EPISTOLA SANCTI APOSTOLI PAULI PRIMA

1,1 Paulus, vocatus (*verb.* apparere-factus) Apostolus Iesu Christi voluntate Dei, et Sosthenes (sosteni) frater, 2 Ecclesiae Dei, quae est in Corintho (korinthe), 'emundatis per Christum Iesum, vocatis (*verb.* apparere-factis) sanctis, cum omnibus, qui appellant nomen Domini nostri Iesu Christi, in-omni loco eorum et nostro : 3 Gratia vobis et pax per Deum Patrem nostrum et Dominum Iesum Christum. 4 Gratias-ago Deo meo semper propter vos super gratiam illam, commendatam vobis per Christum Iesum, 5 quia omni (instr. in omnibus) divites-facti-estis in illo, omni verbo et omni cognitione (= scientiā), 6 sicut testimonium illud Christi perfirmatum (= confirmatum)-est inter vos, 7 ut vos nihilo indigentes sitis nec unā gratiā et expectetis apparitionem illam Domini nostri Iesu Christi, 8 qui quoque confirmabit vos usque ad perfectionem inculpatam in die illa Domini nostri Iesu Christi. 9 Fidelis est¹ Deus, per quem [ap]parere-facti (= vocati) -estis in-participatione illa filii eius Iesu Christi Domini nostri. 10 Oro autem vos, fratres, nomine (instr.) Domini nostri Iesu Christi, ut idem loquamini omnes, et ne fiat (*verb.* commoretur) inter vos [dis]sidium, sed² sitis perfirmati eadem mente (*verb.* cogitatione) et eadem cognitione. 11 Quia scire-factus-sum ego propter vos, fratres mei, ex (= ab) illis [qui] Chloes (khloweli), quoniam contraitio(nes) quaedam (*verb.* quiddam) sunt inter vos. 12 Loquor (= dico) autem hoc, quia unusquisque vestrum loquitur (= dicit), quoniam : ego <qui> Pauli sum, ego <qui> Apollinis, ego autem <qui> Cephae, ego autem <qui> Christi. 13 Num divisus est-ne Christus? Aut³ Paulus crucifixus-est propter vos? Aut ad<versus> nomen Pauli baptizati-estis (*verb.* lumen-accepistis)? 14 Gratias-ago Deo, quia neminem ex vobis baptizavi (*verb.* lumen-dedi) at (= nisi) Crispum⁴ et Gaium⁴. 15 Ut nemo dicat, quoniam : nomine meo baptizavi (*verb.* lumen dedi). 16 Baptizavi (*verb.* lumen dedi) autem Stephanae-quoque domum; deinde non scio, si-igitur aliquem (= quendam) baptizavi (*verb.* lumen-dedi)⁵ alium (*verb.* alio). 17 Quia non misit me Christus baptizare (*verb.* lumen-dare), sed evangelizare (*verb.* ad-evangelium), non sapientiae (= sapientiā?)⁶ verborum⁷, ut non (= ne) vacua sit cruxilla Christi. 18 Quia verbum illud crucis propter perditos illos fatuitas est, propter nos salvatos (*verb.* vivos-factos) illos⁸ potentia Dei est. 19 Quia scriptum est : Perdam

¹ + est = syp. — ² = sed syp. — ³ aut = syp. — ⁴ = syp : krispos ... gaios. — ⁵ georg. *vec* : Verschreibung für *gec* vobis-dedi wegen der Ähnlichkeit der georgischen Anfangsbuchstaben. — ⁶ georg. *sibrdznisa* (gen.) : Verschreibung statt *sibrdznitha* (instr.)? — ⁷ verborum = syp. — ⁸ vgl. syp : iis qui vivimus.

sapientiam illam sapientium et cognitionem illam cognitorum contemptibilem-faciam. 20 Ubi est⁹ sapiens? ubi est⁹ scriba? ubi est⁹ conquisitor ille huius regionis (= saeculi)? aut-non (= nonne) stolidam-fecit-ne Deus sapientiam illam huius regionis (= mundi)? 21 Quia exunde (= Quoniam) sapientiā illā Dei nōn (georg. *ver*) novit regio (= mundus) sapientiā suā Deum, fas-sibi-vidit Deus (= placuit Deo) praedicatione illa fatuitatis vivos-facere¹⁰ credentes illos. 22 Exunde (= Quoniam) Iudaei-quoque prodigia (= signa) petunt et Gentiles (= Gentes)¹¹ sapientiam quaerunt. 23 Nos autem praedicamus Christum crucifixum : Iudaeis sane deceptio[nem] et¹² Gentilibus [in]sania[m] (= fatuitatem). 24 Iisdem (= ipsis) autem vocatis (verb. apparere-factis), Iudaeis et Gentilibus (= Gentibus) Christus Dei virtus est et Dei sapientia. 25 Quia [in]sanum illud Dei sapientius hominibus est, et infirmum illud Dei potentius (= fortius) hominibus est. 26 Quia videte-adhuc vocātionem (verb. citationem) vestram, fratres : non multi sapientes sunt carnaliter (= secundum carnem), non multi potentes sunt, non multi nobiles sunt, 27 sed [in]sanos illos regionis (= mundi) selegit Deus, ut pudore-afficiat sapientes, et infirmos illos regionis (= mundi) selegit Deus, ut pudore-afficiat potentes. 28 Et ignobilia illa regionis (= mundi) et contemptibilia selegit Deus et [quae]-non-sunt illa, ut [quae]-sunt illa aboleret; 29 ut non gloriatur omne carnale (= omnis caro) coram Deo. 30 Ex illo vos estis per Christum Iesum, qui (+ *igi*) (= ille qui) factus-est nobis sapientia per Deum, iustitia, sanctitas et persalvatio, 31 ut, sicut scriptum est : qui (+ *igi*) gloriatur, per Dominum gloriatur.

2,1 Et ego, cum venissem ad-vos, fratres, non veni superabundantiae verbis sapientiae annuntiare vobis testimonium illud Dei, 2 quia nihil aliud mihi-collocavi in-corde meo scire ad-vos, at (= nisi) Christum Iesum et hunc-quoque crucifixum. 3 Et ego in in-firmitate et timore et tremore multo fui ad<versus> vos. 4 Et verbum meum et praedicatio mea non persuasione humanae sapientiae verborum, sed manifestatione spiritus et potentiā, 5 ut fides ista vestra non sit sapientiā hominum, sed potentiā Dei. 6 Sapientiam autem loquimur ad<versus> perfectos, sapientiam autem non huius regionis (= mundi), nec principum illorum huius regionis (= mundi), qui abolendi (verb. ad-abolendum) sunt, 7 sed loquor¹³ sapientiam Dei ut-mysterium, absconditam illam, quam (+ *igi*) primum (+ *ve*) definivit Deus antea saeculis (= ante saecula) ad-glorificationem nostram, 8 quam (+ *igi*) nemo ex principibus¹⁴ huius regionis (= mundi) agnovit; quia si-igitur-forte [ab-]iis-cognitum-est (= si cognovissent), non forte Dominus ille gloriae [ab-iis-]crucifixus esset. 9 Sed sicut scriptum-est : Quod oculus

⁹ + est = syp. — ¹⁰ vgl. syp : ut vivificaret. — ¹¹ = syp : ethnicus (= gentilis). — ¹² + et = syp. — ¹³ georg. *vitqui* : Verschreibung für *vitquith* (loquimur)? — ¹⁴ = syp : ex principibus.

non vidit, et auris non audivit (*verb.* auri non auditum-est) et in-cor hominis non ascendit, quod praeparavit Deus diligentibus se. 10 Nobis autem Deus revelavit per spiritum suum, quia spiritus omnia (*verb.* omne + *ve*) conquirit et profunditatem-quoque Dei. 11 Quia quisquam igitur novit homo [quae] hominis, at (= nisi) spiritus (+ *ve*) hominis, qui est cum illo? isto[-modo]-quoque (= sic et) [quae] Dei nemo novit at (= nisi) Spiritus Dei. 12 Nos autem spiritum non huius regionis (= mundi) recepimus, sed Spiritum illum, qui est ex Deo, ut noverimus (= sciamus) per Deum donatum illud (*georg. igi*) nobis; 13 quodcumque (+ *ese*) loquimur non doctis humanae sapientiae verbis, sed doctrinā Spiritu sancti,¹⁵ spiritualia spiritualiter comparamus (*verb.* concordare-facimus). 14 Animalis autem homo non excipit Spiritum Dei, quia fatuitas paret (*verb.* ei-paret) ei, et nōn praevalens est novisse, quia spiritualiter scrutatione-afficitur. 15 Spiritualis autem scrutatur omnia (*verb.* omne + *ve*), et ille¹⁶ ex (= a) nemine scrutatione-afficitur. 16 Quia quis agnovit mentem (*verb.* cogitationem) Domini, ut-forte¹⁷ consultet (= instruat) illum? Nos autem mentem (*verb.* cogitationem) Christi habemus.

3,1 Et ego, fratres, nōn potui loqui vobis sicut spiritualibus, sed sicut carnalibus, sicut teneribus per Christum (= in Christo), 2 lac potum-dedi vobis (*verb.* potavi vos), quia nondum potuistis, sed iam-non nunc potestis; 3 quia ádhuc carnales (+ *ve*) estis, quia ubi-adhuc inter vos invidia et contraitio (= offensio) et dissidium? non carnales adhuc-ne (= nonne carnales) estis et humaniter vos-vertitis? 4 Quia quando aliquis (= quis) loquetur (= dicat), quoniam: Ego Pauli sum¹⁸, et alius loquetur (= dicat)¹⁹: ego Apollinis sum,²⁰ non carnales (+ *ve*)²¹ adhuc estis-ne (= nonne ... estis)? 5 Quia quid est²² Paulus? aut ²³ quid est Apollo? sed²⁴ ministri, ex quibus vos credidistis et unicuique, sicut Dominus tradidit (= dedit). 6 Ego deposui (= plantationem-posui), Apollo irrigavit, Deus autem accrescere-fecit. 7 Nunc igitur nec deponens quid (= aliquid) est, nec irrigans, sed accrescere-faciens Deus. 8 Sed deponens ille irrigans unum sunt; et²⁵ unusquisque suam mercedem accipiet secundum suam molestiam. 9 Quia Dei coadiutores sumus, Dei opificia (*pl. t.* = agricultura), Dei exaedificati (= aedificatio) estis. 10 Gratiā illā Dei, commodatā mihi, sicut sapiens fabrorum-magister (= architectus) fundamentum collocavi, alius autem ille aedificato (*imp. 3. sg.*). Unusquisque autem caveto (= videat), quomodo-an aedificabit (= aedificet). 11 Quia fundamentum aliud nemini potestas-est (= nemo potest) collocare extra illud, quod (+ *igi*) collocatum est, quod est Iesus

¹⁵ + sancti = syh. — ¹⁶ et ille = syp. — ¹⁷ vgl. syp: ut. — ¹⁸ ego Pauli sum = syp. — ¹⁹ et alius dicat = syp. — ²⁰ ego Apollinis sum = syp. — ²¹ vgl. syp: corporei (= carnales). — ²² vgl. syp: quid est enim. — ²³ aut = syp. — ²⁴ sed = syp. — ²⁵ et = syp.

Christus.²⁶ 12 Si igitur aliquis (= quis) aedificabit (= aedificet) super fundamentum hoc²⁷ aurum, argentum, lapides (verb. anthraces) honestos (= pretiosos), lignum, herbam, arundinem, 13 uniuscuiusque illud opus manifestabitur, quia dies illa²⁸ manifestabit, quia igne demonstrandum est; et uniuscuiusque illud opus, quomodo-quid (= quale) erit, ignis tentabit. 14 Cuius (+ *igi*) (= cuiusquam) (om. si!)²⁹ opus manebit, quod aedificavit, mercedem recipiet. 15 Cuius (+ *igi*) (= cuiusquam) (om. si!)²⁹ opus comburetur, detrimentum-patietur; ille³⁰ autem eripietur, et isto-modo (= sic) eripietur, sicut ex (= ab) igne. 16 Non scitis-ne, quia templum Dei estis, est Spiritus Dei <per> habitans est inter vos (= in vobis)? 17 Qui (om. si!)²⁹ templum Dei depravaverit, depravabit illum-quoque Deus; quia templum Dei sanctum est; quod (+ *ege*) estis vos. 18 Ne quis semetipsum decipiat. Si-igitur (ali)quis sapiens cogitatur semetipso inter vos in-hac regione (= in hoc mundo), stolidus fiat, ut sit ille sapiens. 19 Quia sapientia huius regionis (= mundi) fatuitas est coram Deo, quia scriptum est: Qui apprehendit (iterativus)³¹ sapientes perfidiā (instr.) eorum. 20 Et rursum loquitur: Dominus scit cogitationes sapientium, quia sunt futes (= vani). 21 Unde-quoque ne quis gloriatur ex hominibus, quia omne (+ *ve*) (= omnia) vestrum est: 22 Sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, sive regio (= mundus), sive vita, sive mors, sive quod-nunc tempus sive alterum illud tempus — omne (+ *ve*) (= omnia) vestrum est. 23 Sed nos — [qui] Christi, Christus autem — [qui] Dei.

4,1 Hoc-modo (= ita) adnumerato (imp.) nos homo, sicut ministros Christi et villicos mysteriorum Dei. 2 Hic (adv.) autem abhinc quaesitum est inter villicos illos, ut fidelis aliquis (= quis) inveniatur. 3 Mihi autem indignitas³² est, si-igitur per vos scrutatione-afficiar sive ex (= ab) humano die; sed nec adhuc meipsum scrutor (= iudico). 4 Quia nihil mihimetipsi conscius-sum, sed non tamen hōc (= in hoc) iustificor. Scrutans (= iudicans) meus (= me) Dominus est. 5 Propter hoc ne prae tempore (= ante tempus) scrutemini (= iudicetis), donique (= quoadusque) veniat Dominus, qui-quoque illuminabit absconditum illud tenebrarum (pl. t.) et permanifestabit consultationes (= cogitationes) cordium, et tunc laus erit [quae] uniuscuiusque per Deum. 6 Hoc autem, fratres, ad-notam mihi-collocavi in-memetipsum et in-Apollinem propter vos, ut per nos discatis non magis [quam] scriptum illud consultare, ne (verb. ut-non) unus super alterum (verb. unum) infletur propter proximum. 7 Quia quis scrutatur (= iudicat) te? Aut quid habes, quod non accepisti (verb. tibi-acceptum-est)? Si-igitur autem accepisti

²⁶ Iesus Christus = syp. — ²⁷ + hoc = syp. — ²⁸ + illa = syp. — ²⁹ vgl. syp: et ille-qui. — ³⁰ ille = syp. — ³¹ vgl. syp: qui apprehendens (= apprehendit). — ³² vgl. syp: defectus-est.

(verb. tibi-acceptum-est), quid gloriaris, sicut (= quasi) non acceperis (verb. non accepto dat.)? 8 Nunc (+ *ve*) satiati (= saturati) estis et nunc (+ *ve*) divites-facti-estis et praeter nos (= sine nobis) <per>regnatis. Et si-forte <per>regnaretis, ut nos-quoque vobiscum <per>regnemus! 9 Quia cogito, primum Deus nos, Apostolos, ut-postremos demonstravit sicut mortiferos, quia conspectus (= spectaculum) facti-sumus regionis (= mundi) et Angelorum et hominum. 10 Nos stulti propter Christum, vos autem sapientes per Christum; nos infirmi, vos autem potentes; vos glorificati, nos autem insultati. 11 Usque ad hic (adv.) tempus (= horam) esurimus et sitimus-quoque et nudi sumus et colaphizamur et inquieti sumus. 12 Et laboramus, quia³³ operamur manibus nostris³⁴. Insultantibus nostris (= nos) benedicimus; persecutionem-patimur et sustinemus; 13 [pro] blasphemantibus nostris (= nos) oramus; sicut residua regionis (= mundi) confecti-sumus, omnium aspersi (pl. t.) us[que] ad hic (= hactenus). 14 Non ad-erubescendum (verb. flagitiosum) vos <trans>scribo hoc, sed sicut liberos (= filios) meos dilectos vos-doceo. 15 Quia etsi decem millia educatorum (= paedagogorum) habebitis (verb. educatores vobis-<positi>-erunt) per Christum, sed non mult(os) patr(es), quia per Christum Iesum ex evangelio <illo> ego genui vos. 16 Oro vos: Imitator(es) mihi estote (verb. imp. 2. pl. v. fieri), sicut ego Christo. 17 Propter hoc transmisi ad-vos (= vobis) Timotheum, qui est filius (verb. liber) meus dilectus et fidelis per Dominum, qui recordari-faciet vobis vias meas per Christum, sicut (+ *igi*) in-omnibus locis, in-omnibus ecclesiis doceo. 18 Ut non (= quasi non) venturus sim ego (verb. in-veniendo illo meo) ad-vos, inflati-sunt aliqui (= quidam). 19 Veniam autem cito ad-vos, si Dominus voluerit (verb. volet), et agnoscam non verbum illud inflatorum (= eorum, qui inflati-sunt), sed potentiam. 20 Quia non verbo est regnatio (= regnum) Dei, sed potentiā (instr.). 21 Quid vultis? virgā (instr.) veniam ad-vos aut (= an) caritate (instr.) et spiritu pacis?

5,1 Omnino (+ *ve*) auditur, quid inter vos fornicatio et talis (verb. istius modi) fornicatio, quae nec tamen inter Gentiles (= Gentes) nominatur (verb. nomen-locatur), quomodo-forte (= ita ut) patris-uxorem aliquis (= quis) ut-uxorem habeat (verb. ei-fuit). 2 Et vos inflati estis et non magis (verb. maiore-modo) luxistis (= luctum habuistis), ut deleatur inter vos, qui opus hoc operatus-est (= fecit). 3 Quia ego longe sum (= absum) quidem carnibus (= corpore), propinquus³⁵ autem spiritu, et nunc isto-modo (= sic) ad-numeravi (verb. a-me-numeratum-est), sicut il[lic] commorans, propter talem (verb. istiusmodi), qui opus hoc operatus-est: 4 Nomine (instr.) Domini nostri Iesu Christi, in-congregatione spiritūs mei et vestri, una-cum

³³ vgl. syp: cum (quando). — ³⁴ nostris = syp. — ³⁵ propinquus = syp.

potentia Domini nostri Iesu Christi 5 tradere talem (verb. istiusmodi) daemoni (= diabolo) ad-tormentationem carne, ut spiritus vivet (= salvetur)³⁶ in-die illa Domini nostri Iesu Christi. 6 Non bona est gloriatio ista vestra. Non scitis-ne, quia pusillum fermentum omnem (+ *ve*) (= totam) farinae-massam fermentat? 7 Emundate igitur vetus illud fermentum, ut sitis nova massa[-fermentata], sicut (+ *ege*) estis azymi, quia ut-Pascha nostrum, propter nos mactatus-est Christus. 8 Ut Pascham-celebremus non fermento veteri (instr.) malitiae et improbitatis, sed azymis (instr.) illis iustitiae et veritatis. 9 <Ad>scripsi vobis in libro hoc (= in epistola hac): Ne commisceamini (verb. vos-commisceatis) fornicatoribus (= fornicariis). 10 Et non-tamen omnibus fornicatoribus (= fornicariis) huius regionis (= mundi), vel avaris vel rapacibus, vel idolorum-ministris; si-igitur non (= alioquin), pene-vos-est (= debetis) sane e-regione (= ex mundo) prodire (= exire). 11 Nunc autem <trans>scripsi vobis, ne commisceamini (verb. vos-commiscete), si-igitur aliquis (= quis) frater nominatus erit fornicator aut avarus, vel idolorum-minister, vel maledicus, vel ebriosus, vel rapax; cum tali (verb. huiusmodi) nec-adhuc manducare. 12 Quia quid iacet [penes]-me et externos illos scrutari (= iudicare)? Aut non (= nonne) interiores (verb. [quos] abintus) vos scrutemini (= iudicabitis)-ne? 13 Externos autem illos Deus scrutabitur (= iudicabit), et deleatis (verb. delebitis) improbum illum inter vos.

6,1 Audebit-num quis inter vos, qui-forte opus (= rem) habeat (habebit) ad<versus> proximum, <e>iudicare coram falsis, et non magis-adhuc coram sanctis? Non scitis-ne, quia sancti regionem (= mundum) scrutabuntur (= iudicabunt)? Et si-igitur ex (= a) vobis iudicatur regio (= mundus), non digni-estis iudicatūs illius indigni? 3 Non scitis-ne, quia angelos scrutabimur (= iudicabimus), numquid-igitur [quod] huius regionis (= mundi)? 4 Si-igitur huius regionis (= mundi) iudicatum quiddam³⁷ habebitis, contemptibiles illos inter concilium (= in ecclesia) hos deponite (= constituite). 5 Ad verecundum (= verecundiam) loquor (= dico) vobis: Tantum<-istud> nemo est inter vos sapiens, qui-forte praevalebit (= possit) scrutari (= iudicare) inter fratrem suum? 6 Sed frater cum fratre <e>iudicatur (= contendit), et hoc coram incredulis. 7 Nunc igitur unacum omni (= omnino) diminutio (verb. devictio) est vobis haec, quia iudicium habetis (verb. vobis-<situm> est) invicem. Propter quid (= quare) non magis patimini (verb. vexamini)? propter quid (= quare) non despoliationem-patimini? 8 Sed vos vexatis (= iniuriam-facitis) et [re]spoliatis, et hoc fratribus! 9 Aut (= an) non scitis, quia falsi regnationem (= regnum) Dei nón hereditabunt? Ne decipiarni: Nec fornicatores, nec idolorum-ministri,

³⁶ = syp : vivet. — ³⁷ vgl. syp : iudicium (sg.!).

nec adulteri, nec molles (verb. timidi), nec masculorum-concubitores, nec avari, 10 nec fures, nec ebriosi, nec maledici, nec rapaces regnationem (= regnum) Dei non(!) hereditabunt.³⁸ 11 Et hoc-modo (= ita) aliquando fuistis, sed abluti-estis, sed emundati-estis, sed iustificati-estis nomine Domini Iesu et Spiritu Dei nostri. 12 Omne (+ *ve*) (= omnia) fas-est mihi; sed non omne melius est; omne (+ *ve*) (= omnia) fas-est mihi, sed ego nullius potestati subditus-ero. 13 Esca propter ventrem et venter propter escam. Deus autem illum-quoque et hanc quoque abolebit. Carnes (= corpus) autem hae (= hoc) non propter fornicationem, sed propter Dominus et Dominus propter carnes (= corpus). 14 Deus autem Dominum-quoque suscitavit et nos quoque suscitabit potentiā suā. 15 Non scitis-ne, quia carnes istae vestrae (= corpora ista vestra) membra Christi sunt? [As]sumam-ergo membra illa Christi et faciam membr[a] meretricis? Ne fiat. 16 Non scitis-ne, quia qui adhaerebit meretrici, una caro (= unum corpus) sunt, quia loquitur: erunt ambo una caro.³⁹ 17 Qui autem adhaerebit Domino, unus spiritus est cum Domino.⁴⁰ 18 Fugite fornicationem: Omne peccatum, quod operabitur (= faciet) homo, extra carnes (= corpus) est; qui autem fornicatur, ad<versus> suas carnes (= suum corpus) peccat. 19 Non scitis-ne, quia carnes istae vestrae templa spiritūs sancti sunt, qui (+ *ege*) vobis-est (= quem habetis) ex (= a) Deo, et non estis [qui] semetipsorum (= vobismetipsis). 20 Quia mercede empti estis. Glorificate igitur Deum carnibus istis vestris (= corpore isto vestro), quod (+ *igi*) est Dei.⁴¹

7,1 Propter quod (+ *igi*) autem <ad> scripsistis mihi, melius est homini mulierem non attingere (+ *ve*).⁴² 2 Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeto, et singula suum maritum habeto. 3 Uxori maritus ille debitum honorabiliter-det (verb. dato), isto[modo]-quoque (= sic et) uxor — marito. 4 Mulier super suas carnes (= suum corpus) non domina (verb. dominus) est, sed maritus; isto[modo]-quoque et (= sic et) maritus-quoque super suas carnes (= suum corpus) non dominus est, sed uxor. 5 Ne recedatis invicem, at si (= nisi) cum-consensu (= ex-consensu) <quiddam>, tempus aliquantum, ut vacetis ad-orationem et ad-observationem (= ieiunium);⁴³ et rursum [ad]-invicem (+ *ve*) sitis, ut non (= ne) experiatur (= tentet) vos daemon (= diabolus) impatientiā vestrā. 6 Hoc autem loquor (= dico) cum-venia, non-tamen cum-praecepto. 7 Quia volo omnem hominem⁴⁴ esse, sicut me-ipsum. Sed unusquisque suam gratiam habet ex Deo, quidam (= alius) hoc-modo (= ita), et⁴⁵ quidam (= alius) isto-modo (= sic). 8 Loquor (= dico) caelibibus (= innuptis) illis et viduis:

³⁸ vgl. syp: hi regnum Dei non hereditabunt. — ³⁹ vgl. syp: unum corpus. — ⁴⁰ vgl. syp: hic cum eo unus spiritus. — ⁴¹ + quod est Dei = syp. — ⁴² *ve* = particula amplificans. — ⁴³ vgl. syp: ieiunio et orationi. — ⁴⁴ vgl. syp: omnes homines. — ⁴⁵ et = syp.

bonum est illis, si-igitur manebunt hoc-modo (= ita), sicut ego. 9 Si-igitur autem nōn perferent, nubant (imp.). Quia melius est nubere usque (= quam) ferve fieri (= ardere). 10 Matrimonio-iunctis autem illis (= praecipio) non ego, sed Dominus: uxorem ex (= a) marito non recedere. 11 Si-igitur autem recesserit, maneat (imp.) ut-innupta vel marito (+ ve) reconcilietur (imp.); et maritus uxorem ne relinquat (optativus). 12 Aliis autem illis loquor (= dico) ego, non Dominus: Si-igitur frater aliquis (= quidam) habebit (verb. ei-erit) uxorem in credulam et ei fas-parebit (= illa consentiet) esse cum illo, ne dimittat (optativus) uxorem illam. 13 Et si mulier habebit (verb. mulieri erit) maritum incredulum et ei-fas-parebit (= ille consentiet) esse cum illa, ne dimittat (opt.) maritum illum. 14 Quia sanctificatur (verb. emundatur) maritus ille incredulus (= infidelis) ex (= ab) uxore illa credenti (= fidei) et sanctificatur (verb. emundatur) uxor illa incredula (= infidelis) ex (= a) marito illo credenti (= fidei). 15 Si-igitur-non (= alioquin) liberi (= filii) <-forte> vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt. 15 Si-igitur incredulus (= infidelis) ille semovetur (= discedit), semoveatur (imp. = discedat); non in-servitutem-redactus est frater ille vel soror illa in-huiusmodi (instr.) <illo>, quia in-pace vocavit nos Deus. 16 Quia quid⁴⁶ novisti (= scis), mulier, si vivifies (= salvum-facies) maritum tuum? Aut tu quid novisti (= scis), vir, si vivifies (= salvum-facies) uxorem tuam? 17 Sed⁴⁷ unicuique sicut divisit Deus, et⁴⁸ unumquemque sicut [ap]parere-fecit Dominus, isto-modo-quoque (= sic et) ambulet (imp.). Et hoc-modo (+ ve) (= ita) in-omnibus ecclesiis praecipio. 18 Si⁴⁹ circumcisis aliquis vocatus-est (verb. [ap]parere-factus-est), ne quassetur; si incircumcisis aliquis vocatus-est (verb. [ap]parere-factus-est), ne circumcidatur. 19 Circumcisio nihil est et incircumcisio nihil (+ ve) est, sed conservatio (= observatio) mandatorum Dei. 20 Unusquisque vocatione (verb. citatione) illa, qua vocatus-est (verb. apparere-factus-est), super illam (= in illa)-quoque maneat. 21 Si⁵⁰ servus vocatus-es (verb. [ap]parere-factus-es), ne-quid te-premat<ur> (= tibi-curae-sit); sed etsi poteris (verb. potentia-tibi-locabitur) liber fieri, magis (= plus)-adhuc utere. 22 Quia, qui per Dominum vocatus erit (verb. [ap]parere-fiet) servus, per Dominum liber-factus est; isto[modo]-quoque (= sic et) nobilis, qui vocatus-erit (verb. [ap]parere-fiet), servus est Christi. 23 Cum-mercede (= pretio) empti estis, ne fiat (verb. operemini: pass.) servi hominum. 24 Unusquisque qui-quoque vocatur-est (verb. [ap]parere-factus-est), fratres, super hoc maneat per Deum. 25 Propter virgines autem praecceptum per Dominum non habeo. Consilium-do autem, sicut misericordiam-consecutus per Dominum, fidelis factus. 26 Ego isto[modo] (= sic) cogito,

⁴⁶ vgl. syp: quid enim. — ⁴⁷ sed = syp. — ⁴⁸ + et = syp. — ⁴⁹ Si = syp. — ⁵⁰ Si = syp.

quoniam hoc bonum est propter perventam illam quassationem (= anxietatem), quia melius est homini (gen.), si hoc-modo (= ita) erit. 27 Si alligatus (verb. adhaesus) es uxori, ne [eam] dimittas; si sui-dominus (= liber) es ex (= ab) uxore, ne quaeras uxorem. 28 Si matrimonio-iunctus-es (verb. nup-sisti), non peccasti. Et si nupserit virgo, non peccavit; tribulationes carnum (= corporis) sustinebunt istiusmodi (= tales) illi; ego autem vobis parco (verb. fugitabo). 29 Hoc autem loquor (= dico), fratres, tempus hoc abbreviatum est abhinc; et ut quibus <positi>erunt uxores, hoc-modo (= ita) sint, quomodo-forte non eis-<positi>fuerint. 30 Et qui flebunt, quomodo-forte non flerent; et qui gaudebunt, quomodo-forte non gaudeant; et qui ement, quomodo-forte non haberent. 31 Et qui sibi-ministrabunt regionem hanc (= mundum hunc), quomodo-forte non sibi-ministrent; quia abit imago huius regionis (= mundi). 32 Et volo vos, ut securi sitis. Caelebs ille sollicitus-est quod-Domini, quomodo-an gratus-fiat Domino. 33 Matrimonio-iunctus autem sollicitus-est quod mundi (verb. regionis), quomodo-an gratus-fiat uxori. (34)⁵¹ Divisa-est mulier-quoque et virgo. [34]⁵² Innupta illa sollicitata-est quod-Domini, ut sit sancta carnibus (= corpore)-quoque et spiritu-quoque; nupta autem sollicita-est quod-regionis (= mundi), quomodo-an grata-fiat marito. 35 Hoc autem propter vestram utilitatem (verb. vestrum melius) loquor (= dico) non ut pedicam imponam vobis, sed ad-speciosum et bonum <con>standum ad<versus> Dominum secure (= ut speciose et bene stetis coram Domino). 36 Si-igitur alicui pudorem-iniciens paret virginitas sua (= virgo eius), si provecta erit, et isto[-modo] (= ita) fas ei-paret esse, quod velit (= vult) facito (= faciat), non peccat; nubant (fut.). 37 Qui autem confirmatus est in corde eius (= suo) firmiter et non habet quassationem (= anxietatem) et⁵³ potestatem habet super suam voluntatem, et hoc definivit in corde suo conservare suam virginitatem (= virginem), bene facit. 38 Et qui matrimonio-iunget suam illam virginitatem (= virginem), bene facit. Qui autem non matrimonio-iunget, melius facit. 39 Mulier colligata est legibus (instr.), quanto tempore vivax est (= vivit) maritus eius. Si-igitur autem mortuus-erit maritus, illa libera (verb. capitis-domina) est, si volet (= velit) nubere, at solum per Dominum. 40 Beatior autem est, si-igitur isto[-modo] (= ita) permanserit secundum consilium meum. Cogito, quoniam Spiritum Dei habeo ego.

8,1 Propter idolorum-immolatione autem novimus, quia omnes cognitionem habemus; cognitio inflat, caritas autem exaedificat. 2 Si-igitur alicui cogitatur (= aliquis cogitat), quoniam novit quiddam (= aliquid),

⁵¹ Hier beginnt, wie auch im griechischen Text, bei syp V. 34. — ⁵² Abweichende georgische Verszählung: erst nunmehr Versanfang von Vers 34! — ⁵³ et = syp.

nequaquam agnovit, quomodo (+ *igi*) fas est novisse. 3 Cui autem carus-est Deus (= qui autem diligit Deum), ille [co]gnitus est per illum. 4 Propter manducationem autem idolicorum scimus, quia nihil est idolum in regione (= mundo), et quoniam nemo est deus alius⁵⁴, at (= nisi) solus ille unus Deus. 5 Quia etsi<-quoque> sunt quodam nomine-locati (= qui nominantur) dei sive in caelo, sive super terram, sicut sunt dei multi et domini multi, 6 sed nobis unus est⁵⁵ Deus Pater, ex quo est omne, et nos ad<versus> eum, et unus est Dominus Iesus Christus, per quem omne⁵⁶ et nos per eum. 7 Sed non cum omnibus est cognitio (= scientia); quidam autem cum-suspensione usque [ad] hactenus quod-idolorum <illud>, sicut idolicum, manducant, et mens (verb. cogitatio; = conscientia) illa eorum infirma inquinatur. 8 Cibus autem nos non praestabit Deo (verb. Dei). Quia etsi manducabimus, non abundabimus (verb. nobis-in-abundantia-erit), et si non manducabimus, non deficiemus (verb. nobis-deficiet). 9 Cavete autem, ne-forse potestas (= licentia) ista vestra scandalizatio fiat infirmis illis. 10 Quia si-igitur aliquis (= quidam) viderit te, qui habes cognitionem (= scientiam) in idolico recumbentem, nónne mens (verb. cogitatio) illa infirmi illius aedificabitur idolicum illud manducare? 11 Et peribit frater ille infirmus tua illa cognitione (= scientiā), propter quem Christus mortuus-est. 12 Hoc-modo (= ita) quid peccabitis ad<versus> fratres et plectetis mentem (verb. cogitationem) eorum infirmam, ad<versus> Christum peccatis. 13 Propter-hoc-quoque si-igitur cibus scandalizabit fratrem meum, non manducabo carnem [usque] ad aeternitatem, ut non (= ne) fratrem meum scandalizem.

9,1 Non sum-ne Apostolus? Non sum-ne liber? Aut non (= nonne) Dominum nostrum Iesum oculis vidi? Aut non (= nonne) opificia mea vos estis per Dominum? 2 Si alius adhuc non sum Apostolus, sed vobis autem (= γε) sum, quia anuli (= sigillum) mei (gen.) apostolatūs estis per Dominum. 3 Mea oblocutio (= apologia) meis illis scrutantibus haec est. 4 Non numquid (= numquid non) habemus potestatem manducare et bibere? 5 Non numquid habemus potestatem sorores illas (gen.) matres (= mulieres) circumducere, sicut alii illi Apostoli et fratres Domini et Cephas? 6 Aut ego solus et Barnabas non habemus dominatum (= potestatem) operari (= operandi)? 7 Quisnam <ubi> militat suo stipendio? Quis deponit (= plantat) vineam et ex (= de) fructu eius non manducat? Aut quis pascit gregem, et ex lacte illa gregum non manducat? 8 Aut humaniter (= ut-homo) numquid loquor (= dico) hoc? Aut non (= nonne) lex-quoque hoc (+ *ve* = haec) loquitur (= dicit)? 9 Quia in-lege Moysis scriptum est: Non colliges (= alligabis)

⁵⁴ + alius = syp. — ⁵⁵ + est = syp. — ⁵⁶ omne = syp.

os bovi trituranți. Numquid boum quidnam cura-est (verb. ei-pressum-est) Deo? 10 Sed⁵⁷ propter nos omnes sane loquitur (= dicit), quia propter nos descriptum est. Quia cum-spe debet (verb. penes-eum-est) arare arans ille et qui (+ *igi*) triturat cum-spe, congregare eādem cum-spe. 11 Si-igitur nos spirituale disseminavimus inter vos, num magnum quid est-ne ex vobis(!), si carnale <re>metemus nos? 12 Si-igitur alii ex potestate vestra accipiunt, nonne magis (= plus) adhuc nos? Sed non voluimus potestatem hanc, quia omne (+ *ve* = omnia) perferimus, ut non (= ne) offendiculum quoddam demus Evangelio illi Christi. 13 Non scitis, quia qui (+ *igi*) sanctuario ministrant, ex sanctuario manducant? Et qui ante altare stant, ex altari portionem efferunt? 14 Sic et (verb. isto[modo]-quoque) Dominus praecepit, qui (+ *igi*) Evangelium annuntiant, ex Evangelio vivere. 15 Ego autem nullo usus-sum ex his⁵⁸ et non propter hoc⁵⁹ <trans>scripsi hoc, ut hoc-modo (= ita) fiat [ad]versus me. Quia melior (melius) est mihi mors (= mori) magis, quam adhuc gloriatio mea, etsi aliquis (= quis) frustrabit illam. 16 Quia si evangelizo, non est mihi gloriatio. Quia invitum (= fortuitum) superpositum-est mihi, et vae est mihi, si non evangelizabo. 17 Quia si voluntarie operor (= facio) hoc, mercedem habeo; si-igitur autem non-voluntarie, administratio persuasa (= credita)-est mihi. 18 Quid-nam (= quae-nam) igitur est merces mea? Ut cum evangelizabo, gratis (= sine-mercede) evangelizabo Evangelium illud Christi, ut non abutar (verb. mihi-ministrem) potestate mea in Evangelio illo meo. 19 Quia liber fui ex omnibus et omnium meipsum servum-feci, ut plures mihi-adicerem (= lucrarer). 20 Factus-sum (verb. operatus-sum: pass.) cum⁶⁰ Iudaeis, sicut Iudaeus, ut Iudaeos mihi adicerem; cum⁶⁰ subter lege commorantibus, sicut subter lege commorans,⁶¹ ut subter lege commorantes mihi adicerem. 21 Cum illegalibus, sicut illegalis, non illegalis fui Dei, sed legalis Christi, ut illegales mihi-adicerem. 22 Factus-sum (verb. operatus-sum: pass.) cum⁶⁰ infirmis illis, sicut infirmus, ut infirmos illos mihi-adicerem; omnibus factus-sum (verb. operatus-sum: pass.) ut omnes mihi-adicerem. 23 Hoc⁶² autem facio (verb. operor) propter Evangelium illud, ut comparticeps eius fierem. 24 Non scitis, quia qui (+ *igi*) in spatio (= stadio) illo currunt, omnes (+ *ve*) currunt, unus autem accipiet donum (= bravium)? Hoc-modo (= ita) currite, ut [ob]veniatis (= comprehendatis). 25 Omnis (+ *ve*) autem curator (= officiator) omne (+ *ve*) (= omnia) [per]fert. Illi igitur sane, ut depravabilem (= corruptibilem) coronam recipiant, nos autem incorruptibilem. 26 Ego igitur nunc hoc-modo (= ita) curro, sicut (= quasi) nōn

⁵⁷ sed = syp. — ⁵⁸ ex his = syp. — ⁵⁹ et non propter hoc = syp. — ⁶⁰ + cum = syp. — ⁶¹ om μὴ ὡν αὐτοὶ ὑπο νόμον = syp. — ⁶² hoc = syp.

ad-incertum, isto-modo (= sic) me-tribulo, sicut (= quasi) non in-aërem do;
27 sed inhihero carnes meas (= corpus meum) et in-servitutem-redigo, ne
forte aliis praedicem et ego intentator fiam.

10,1 Non volo (= nolo) ignorantiam vestram (= ignorare vos), fratres,
quia patres nostri omnes subter nube fuerunt et omnes in mari egressi-sunt.
2 Et omnes per⁶³ Moysen (moses) baptizati sunt (verb. lumen-acceperunt)
nube (= in nube) illā et mari (= in mari), 3 et omnes eandem escam spiri-
tualem manducaverunt; 4 et omnes idem poculum (= eundem potum)
spirituale (= spiritualement) biberunt, quia bibebant illi ex spirituali illa petra,
quae-quoque <intro>secuta-est; petra autem illa fuit Christus. 5 Sed non
[in] multis (acc.!)⁶⁴ ex illis gratus-fuit Deus; quia corrue-
runt illi super
desertum. 6 Et haec nota nobis facta-sunt, ut non simus nos concupiscentes
mali, sicut (+ *igi*) illi concupiebant (verb. illis cor-dicebat). 7 Neque idolorum-
ministri fiamus, sicut (+ *igi*) ex illis aliqui, sicut scriptum est: Consedit
populus ille manducare et bibere et surrexerunt ad-cantum (= ad-ludum).
8 Neque fornicemur, sicut (+ *igi*) aliqui (= quidam) ex illis fornicati-sunt
et corrue-
runt in una die viginti et tria millia. 9 Neque experiamur Christum,
sicut (+ *igi*) ex illis quidam tentaverunt et per serpentes perierunt. 10 Neque
murmuraveritis, sicut (+ *igi*) ex illis aliqui (= quidam) murmuraverunt
et perierunt ex (= ab) interfectore. 11 Hae omnes notae occurrebant illis;
descriptum-est autem ad-correctionem nostram, super quos perfectio
temporum pervenit. 12 Abhinc, qui cogitabit stare, caveto, ne forte corruat.
13 Tentatio vobis non occurrat at (= nisi) humana; fidelis autem est Deus,
qui non [re]linquet vos tentari magis [quam] potentia vestra, sed faciet
cum tentatione proventum-quoque, ut praevaleatis perferre. 14 Nunc igitur,
dilecti mei, fugite ex (= ab) idolorum-ministerio. 15 Sicut sapientibus
loquor (= dico) vobis: Scrutamini adhuc, quod (+ ese) loquor vobis. 16 Pocu-
lum hoc benedictionis, cui benedicimus, nonne participatio sanguinis (verb.
sanguinum) Christi est-ne? Panis hic, quem frangimus, nonne participatio
corporis (verb. carnum) Christi est-ne? 17 Quia unus panis et unum corpus
(verb. caro) multi hi sumus, quia omnes ex uno illo pane nobiscum-habemus
(= participamus). 18 Videte-adhuc Israel carnaliter: Aut non (= nonne)
qui (+ *igi*) manducant sacrificia illa, participes altaris illius sunt? 19 Quod
igitur loquor (= dico) vobis hoc, quoniam idolum hoc quid est, aut mensa-
parata illa quid est? 20 Sed, quod (+ *igi*) [of]ferunt Gentiles (= Gentes),
daemonibus [of]ferunt et non Deo. Ego autem non volo vestram daemonum
communicationem (= vos daemoniis communicari). 21 Nón potestis poculum
Domini bibere et poculum daemoniorum; nón potest[is] mensae (verb.

⁶³ per = syn. — ⁶⁴ vgl. syn. in multis.

tabulae) Domini communicari et mensae daemonum. 22 Aut num-ne ad-aemulationem-adducimus (= aemulamur) Dominum? Numquid-igitur potentiores quam ille (gen. sg.) sumus? 23 Omne (+ *ve*) (= omnia) fas-est mihi, sed non omne exaedificans est. 24 Ne-quis (= nemo) [quod] suum-est (verb. capitis-sui) quaerat, sed [quod] proximi-quoque singuli. 25 Omne, quod in-taberno (= macello) ven-it (vaenit), manducate, et nihil scrutemini propter suspicionem (= conscientiam). 26 Quia Domini est terra et plenitudo eius. 27 Si-igitur autem aliquis (= quidam) appellat (= vocat) vos ex incredulis, et vultis ire, omne (+ *ve*) propositum vestrum (= vobis) manducate et nihil scrutamini (imp.) propter suspicionem (= conscientiam). 28 Si-igitur autem aliquis nuntiabit vobis, quoniam: Hoc idolicum est, ne manducetis propter illum indicantem (verb. scire-facientem) et suspicionem (= conscientiam), quia Domini est terra et plenitudo eius.⁶⁵ 29 Suspicionem (= conscientiam) illam loquor (= dico) non [tui]-metipsius, sed proximi. Quia propter quid (= quare) libertas (verb. nobilitas) mea scrutatione-afficitur (= iudicatur) ex (= ab) alia suspicione (= aliena conscientia)? 30 Si-igitur ego cum-gratiarum-actione manduco, propter quid (= quare) blasphemor, propter quod gratias-ago? 31 Sive manducabitis, sive bibetis, sive quod-[cum]que facietis, omne (+ *ve*) (= omnia) ad-glorificationem Dei facite. 32 Inscandalizati estote ad<versus> Iudaeos et Gentiles (= Gentes) et ecclesias Dei, 33 sicut-quoque ego [per] omnia omnibus gratus-fio, quia non quaero [quod] mei-ipsius utilius, sed [quod] multorum, ut vivant⁶⁶ (= salvi fiant).

11,1 Imitatores mihi estote (verb. operamini: pass.), sicut ego Christo. 2 Laudo autem vos, fratres, quia mei [in] omnibus (verb. omne + *ve*) memores-estis, et sicut (+ *igi*) tradidi vobis magisterium, id praecavetis (= tenetis). 3 Et volo vos scire, quia omnis viri caput Christus est; caput autem mulieris — maritus; et caput Christi — Deus. 4 Omnis vir qui orabit sive prophetabit ut-caput-obtegens, pudore-afficit caput suum. 5 Et⁶⁷ omnis (+ *ve*) mulier, quae orabit et prophetabit ut-caput-non obtegens, pudore-afficit caput suum, quia unum et idem est detonsa-quoque illa. 6 Quia si-igitur non se-obtegit mulier illa, tondeatur (verb. sibi-[de] radito: imp.); si-igitur autem despicibile est mulierem (gen.) sibi-radere vel detonderi, se obtegat (= imp.) illa. 7 Viro (gen.) igitur non fas-est obtegere caput, quia imago et gloria Dei est; mulier-quoque autem gloria mariti est. 8 Quia non est vir ex muliere, sed mulier ex viro. 9 Et quia non creatus-est vir propter mulierem, sed mulier propter virum. 10 Propter hoc fas-est mulieri (gen.), ut dominatum habeat super caput suum propter Angelos. 11 Nec

⁶⁵ + quia Domini est terra et plenitudo eius = syh. — ⁶⁶ vivant = syp. — ⁶⁷ et = syp.

autem vir praeter⁶⁸ mulierem nec mulier praeter virum per Dominum (= in Domino). 12 Quia sicut (+ *igi*) mulier ex marito est, isto[-modo]-quoque (= sic et) maritus ex muliere; omne (+ *ve*) (= omnia) ex Deo est. 13 Inter vosmetipsos-adhuc scrutamini (= iudicate), decet-ne mulierem invelatam (verb. ut-non-obtegens) coram Deo orare? 14 Nec adhuc a-se illa (= ipse illa) natura perdocet vos, quia si vir demittet capillum longe, turpitudine est ei. 15 Mulier autem, si demittet (scil. capillum), gloria est ei, quia capillus ille ad-ornatum commodatus-est illi (= ei). 16 Si-igitur autem aliquis disputare vult, nos istiusmodi (= talem) consuetudinem non habemus, nec Ecclesiae Dei. 17 Hoc cum vobis-mando, non vos-laudo, quia non ad-melius, sed ad-indigentius (= in deterius) congregamini. 18 Primum igitur, quia in-congregando illo vestro ad-Ecclesiam audio, quoniam [dis]sidium quiddam (= dissidia quaedam) sunt inter vos, et dimidium-quiddam (= ex parte) credo. 19 Quia [dis]sidia-quoque fienda-sunt inter vos, ut electi illi inter vos appareant. 20 In congregando illo igitur vestro ad-unum (= in unum) non est ecclesia (!) panis-cibus (= panis manducatio). 21 Quia unusquisque suam illam cenam praevie aufert ad-manducandum, et quidam esurit et quidam ebrius-est. 22 Numquid-igitur domus non vobis-adstat-ne ad-manducandum et ad-bibendum? aut Ecclesiam Dei contemnitis (verb. contemptibilem-facitis) et pudore-afficitis eos, qui nihil habent? Quidnam dicam vobis? Vos-laudabo propter hoc? Non vos-laudo.⁶⁹ 23 Quia ego recepi ex (= a) Domino, quodquoque tradidi vobis, quia Dominus Iesus Christus in nocte illa in-qua tradebatur, recepit panem, 24 gratias-agebat, fregit et dixit: Accipite et manducate; haec est caro mea (= hoc est corpus meum), propter vos fracta⁷⁰ (= fractum); hoc facite ad-commemorationem meam. 25 Isto-eodem-modo poculum illud post cenationem (= cenam), et dixit: Hoc poculum nova lex (= novum testamentum!) est in-sanguine meo; hoc facite, quotiescumque bibetis, ad-meam commemorationem. 26 Quia quotiescumque manducabitis panem hunc et bibetis poculum hoc,⁷¹ mortem Domini annuntiate, donique veniat. 27 Abhinc, qui manducabit panem hunc et⁷² bibit poculum hoc Domini cum-indignitate, debitor est ille corpori et sanguini Domini.⁷³ 30 Propter hoc multi sunt inter vos infirmi et aegroti⁷⁴ et cubant multi. 31 Quia si-igitur-forte [nos]metipsos scrutaremur (= iudicaremur), non-forte scrutatione-afficeremur (= iudicaremur). 32 Si autem scrutatione-afficimur (= iudicamur), per Dominum perdocemur, ut non cum regione (= mundo) <per>iudicemur (= damnemur). 33 Abhinc

⁶⁸ praeter = syp. — ⁶⁹ vgl. syp: Laudabo vos in hoc? Non laudo. — ⁷⁰ vgl. syp: quod pro vobis frangitur. — ⁷¹ vgl. syp: bibitis calicem hunc. — ⁷² et = syp. — ⁷³ vgl. syp: debitor est ille sanguini Domini et corpori. — ⁷⁴ propter hoc multi sunt inter vos (syp: in vobis!) infirmi et aegroti = syp.

(= itaque), fratres mei, cum congregabimini ad-manducandum, invicem praestolamini (verb. manete). 34 Si-igitur autem aliquis esuriet, in domo manducato (= manducet), ut non ad-damnationem congregemini. Aliud (= cetera) autem illud (= illa), ubi[-primum] venero, tunc praecipiam.

12,1 Propter spiritualia autem illa, fratres, non volo ignorantiam vestram (= ignorare vos). 2 Scitis, quia dum (+ *igi*) Gentiles (= Gentes)-adhuc fuistis, ad<versus> idola illa muta ut (+ *igi*) (= prout) <intro>secuti-estis, passim-ducti fuistis. 3 Propter hoc scire-facio vobis, quia nemo Spiritu Dei loquetur et dicet: anathema (verb. devotus) Iesus; et nemo potest (verb. nemini potestas-ei-est) dicere Dominus Iesus, at (= nisi) Spiritu sancto. 4 Divisiones autem gratiarum sunt, et idem Spiritus. 5 Et divisiones ministrarionum (verb. ministeriorum) sunt, et idem ipse Dominus est. 6 Et divisiones subsidiarum (verb. subventionum) sunt, et idem ipse Deus est, qui conficit omne inter omnes. 7 Singulo (= unicuique) autem nostr(um) (verb. nostro) tradita est manifestatio illa Spiritus propter [quod] melius (= propter utilitatem). 8 Cuidam ex (= a) Spiritu illo traditum est verbum sapientiae, alii autem verbum cognitionis (= scientiae) eodem Spiritu, 9 et alii fides ex (= ab) eodem Spiritu, cuidam gratia curationum ex (= ab) eodem Spiritu, 10 cuidam subsidia potentiarum, cuidam prophetia, cuidam scrutatio spirituum, et alii genera (verb. ut-semen semen = [singulum] semen) linguarum, et alii interpretatio linguarum. 11 Hoc autem obvenit (= efficit) unus et idem Spiritus, dividit singillatim unicuique, sicut vult. 12 Sicut (+ *igi*) corpus unum est et multa membra habet, et omnia (+ *igi*) membra unius illius corporis, si multa-adhuc sunt, unum corpus sunt; isto[-modo] quoque (= sic et) Christus. 13 Quia uno Spiritu nos omnes ad<versus> (= in) unum corpus baptizati sumus, sive Iudae, sive Gentiles (= Gentes), sive servi, sive nobiles; et omnes (+ *ve*) ad<versus> unum Spiritum (= in uno Spiritu) potati-sumus. 14 Et quia corpus illud non est unum membrum, sed multa. 15 Si-igitur dixerit pes, exunde (= ex quo; = quoniam) non sum manus, non sum [quid] ex illo corpore, num ex hoc (= ideo) non est-ne [quid] ex hoc corpore? 16 Aut si dixerit auris, quia non sum oculus, non sum [quid] ex illo corpore, numquid propter hoc non est-ne [quid] ex illo corpore? 17 Si-igitur omne (= totum) corpus oculus erit, ubi est audibile (= auditus)? Si-igitur omne (= totum) audibile (= auditus) erit, ubi sunt odoratūs? 18 Nunc en Deus deposuit membra illa singillatim in corpore illo sicut voluit. 19 Si-igitur-forte autem esset omne unum membrum, ubi-forte esset corpus illud? 20 Nunc autem multa-sunt⁷⁵ membra et unum — corpus. 21 Nón autem potestas-est oculo (= potest

⁷⁵ + sunt = syp.

oculus), quomodo-forte dicat manui: Non mihi-necesse-es tu, aut rursum capiti et pedibus, quoniam: non mihi-necesse-estis vos. 22 Sed magis (= immo) adhuc amplius, quod (+ *igi*) cogitabile-est (= videtur) membrum corporis illius ut-infirmius, illud usuale (= necessarium) est. 23 Et quae (verb. cuius-quod) cogitamus inhonestum esse ex (= a) corpore, his honorem ampliorem tradimus. (24!) Et turpe illud nostrum speciositatem ampliorem habet; [24] specioso autem illi nostro nullum necesse-est. Sed Deus permiscuit corpus illud et incompleto illi ampliorem tradidit honorem, 25 ut non sit [dis]sidium in carnibus illis (= in corpore illo), sed idipsum propter (= pro) invicem sollicita-sint membra illa. 26 Et si patitur quid unum membrum, cum eo dolent omnia membra, et si gloriatur unum membrum (verb. glorificatur uni membro), cum illo gaudent omnia membra. 27 Vos estis carnes (= corpus) Christi et membra⁷⁶ ex membris eius. 28 Et quosdam statuit Deus in-ecclesiis primum Apostolos, secundum Prophetas, tertium magistros, deinde potentias (= potestates), tunc adhuc gratias curationum, subsidia, gubernationes, ut-[singulum] semen (= ut-genera) linguarum. 29 Numquid omnes Apostoli erunt-ne? numquid omnes Prophetae? numquid omnes magistri? numquid omnes potentiae (= potestates)? 30 numquid omnes gratiam habebunt curationum? numquid omnes linguis loquentur? numquid omnes disserent? 31 Imitamini (imp.) autem gratias illas maiores (= charismata illa maiora), et deinde abundantem viam ostendam vobis.

13,1 Si in-linguis-adhuc hominum et Angelorum loquar, caritatem autem non habeo, factus-sum (verb. operatus-sum pass.) ego, sicut aereum (= aes), quod sonat vel cymbala, quae vociferantur. 2 Et si quidem habeo prophetiam et sciam omne mysterium et omnem cognitionem (= scientiam), si quidem habeo omnem (+ *ve*) fidem usque ad montium-quoque mutationem et si caritatem non habeo, non (+ *ve*) (= nihil) quid sum. 3 Et si quidem in-cibos-distribuum omnem possessionem meam et tradam carnes meas (= corpus meum) ad-combustionem et caritatem non habeo, nihil (+ *ve*) utile est mihi. 4 Caritas longanimis-est et suavis;⁷⁷ caritas⁷⁸ non aemulatur, caritas⁷⁸ non [ex]altat, non inflatur, 5 non pudorem-iniciens fit,⁷⁹ non quaerit semetipsum, non suscenset, nullius-generis adnumerat malum, 6 non gaudet super falsitatem, sed gaudet super veritatem. 7 Omne sustinet, omne credit, omne sperat, omne [per]fert. 8 Caritas nequaquam concidit, sive prophetiae evanescent⁸⁰ aut <si> linguae (+ *ve*) cessabunt, sive cognitiones (= scientia) evanescent.⁸⁰ 9 Quia pusillum-quiddam novimus et pusillum-quiddam prophetamus. 10 Quando autem pervenerit perfectum

⁷⁶ membra = syp. ⁷⁷ om caritas = syp. — ⁷⁸ + caritas = syp. — ⁷⁹ vgl. syp: non inquirens (= inquit) pudorem. — ⁸⁰ evanescent = syp.

illud, tum pusillum-quoque illud evanescet. 11 Ubi (+ *igi*) (= quando) fui puer, loquebar, sicut puer, adnumeratus fui, ut puer. Ubi (+ *igi*) autem factus-sum vir, reliqui pueritiam illam⁸¹. 12 Quia spectamus nunc, sicut speculo et notā (= aenigmate), tunc autem facie ad-[quaecumque] faciem. Nunc novi pusillum, deinde autem agnoscam, sicut [et] cognitus-sum. 13 Nunc autem en manet : fides, spes et caritas, tria haec; maior autem horum caritas est.

14,1 <Intro>sequimini caritatem et⁸² imitamini spirituale hoc, magis-adhuc, ut prophetetis. 2 Quia qui (+ *igi*) loquitur linguā (linguis), non hominibus loquitur, sed Deo, quia nemo audit, quia spiritu loquitur mysteria. 3 Qui autem prophetat, hominibus loquitur exaedificationem, precationem et consolationem. 4 Qui loquitur linguā (linguis), semetipsum exaedificat; qui autem prophetabit, concilium (= ecclesiam)⁸³ exaedificat. 2 Volo vos omnes in-linguis loqui, magis (= plus) adhuc, ut prophetetis; quia maior est, qui prophetabit, quam adhuc non qui loquetur in-linguis, at si (= nisi), ut edisserat, ut concilium (= ecclesia)⁸³ exaedificetur. 6 Nunc autem, fratres, si venero ad-vos et in-linguis loquar, quidnam proficiam (= prodero) vobis, nisi loquar vobis aut manifestatione aut cognitione (= scientiā) aut prophetiā aut magisterio (= doctrina)? 7 Isto-eodem-modo⁸⁴ [quae] sine-anima vocem e<xtra>dabunt, aut <si> (= sive) fistula (= tibia) aut tympanum (= cithara) : si-igitur manifestationem vocum illarum nōn e<xtra>dederint, quomodo-num notus fit sibilus ille aut citharizatio? 8 Et si-igitur tuba ut-non-apparens vocem e<xtra>derit, quisnam se-praeeparabit ad-bellum? 9 Isto[modo]-quoque (= sic et) vos per linguam si-igitur non ut-manifestum verbum illud e<xtra>dederit, quomodo notum fit dictum illud? quia eritis, sicut in-aëra loquentes. 10 Tanta<-hae> notae ut-semina linguarum sunt in regione (= mundo) et nec unum ex illis est⁸⁵ mutum (= sine voce). 11 Si-igitur non novero potentiam illam vocis illius, ero ego loquenti illi mihi sicut alia lingua (= barbarus!), et qui (+ *igi*) loquetur mihi, sicut alia lingua (= barbarus!). 12 Sic et (verb. isto[modo]-quoque) vos, exunde (= ex quo) aemulatores estis spirituum, ad-exaedificationem Ecclesiae quaerite, ut abundetis. 13 Propter hoc-quoque, qui loquetur, oret (imp.), ut edisseratur-quoque. 14 Quia si-igitur orabo linguā, spiritus meus orat, mens (verb. cogitatio) autem mea infructuosa est. 15 Nunc igitur quid est? Si orabo spiritu, orabo mente-quoque; si cantabo⁸⁶ spiritu, cantabo⁸⁶ mente-quoque. 16 Si-igitur autem benedices spiritu, qui (+ *igi*) consummabit (= supplebit) locum illum rudis (= idiotae), quomodo<-num> dicet Amen

⁸¹ vgl. syp : haec [quae] pueritiae. — ⁸² et = syp. — ⁸³ vgl. syp : coetum (= ecclesiam). — ⁸⁴ vgl. syp : etiam. — ⁸⁵ vgl. syp : et non-est unum ex iis. — ⁸⁶ cantabo = syp.

super tuam illam gratiarum-actionem? quoniam (verb. exunde) quid (+ *igi*) (= quod) loquēris, non novit. 17 Quia tu sane bene gratias-agis, sed proximus tuus⁸⁷ non exaedificatur. 18 Gratias-ago Deo meo, quia magis omnium vestrum linguas (= linguis) loquor. 19 Sed in Ecclesia volo quinque verba mente mea loqui, ut alios-quoque erudiam, quam decem millia verborum (verb. verba) linguā. 20 Fratres, ne pueri fiatis mentibus, sed propter malum (= malitiā) pueri estote (verb. fiatis imp.), mente autem perfecti estote. 21 Quia in-lege scriptum est, quoniam alienis linguis et labiis loquar populo huic, et nec-adhuc hoc-modo (= ita) audient me, loquitur (= dicit) Dominus. 22 Propter hoc-quoque linguae ut-prodigium (= signum) sunt non propter credentes, sed propter incredulos; prophetia autem non propter incredulos, sed propter fideles. 23 Nunc si-igitur congregabitur omne concilium (= universa ecclesia) unaque (= in unum), et omnes linguis loquuntur et intrabunt quidam increduli vel rudes, nonne dicent-ne, quoniam: decipimini vel insanitis? 24 Si-igitur autem omnes prophetabunt, et⁸⁸ intrabit quidam incredulus vel rudis, convincetur per omnes. 25 Et hoc-modo (= ita)⁸⁹ abscondita cordis eius permanifestabuntur, et hoc-modo (= ita) concidet super os (= vultum) suum et adorabit Deum et confitebitur, quoniam reapse (+ *ve*) Deus inter vos est. 26 Quidnam igitur est, fratres? Quando congregabimini unaque (= in-unum), unusquisque vestrum psalmum habet, magisterium (= doctrinam) habet, manifestationem (= apocalypsim) habet, interpretationem habet, linguarum-locutionem habet, omne (+ *ve*) (= omnia) ad-exaedificat[i]o[n]em fiat (imp.). 27 Si-igitur linguā aliquis (= quidam) loquetur, duo sive plurimum tres, et unus edisserat (imp.). 28 Si-igitur autem non erit interpres, taceat (imp.) in Ecclesia, et sibimetipsi loquatur (imp.) et Deo. 29 Prophetae autem duo vel tres loquantur (= dicant imp.) et alii illi (= ceteri) agnoscant. 30 Si-igitur alii (dat.) manifestabitur ibi sedenti, primus ille (= prior) taceto (= taceat). 31 Quia praevalentes estis (= potestis) hoc-modo (= ita) singillatim omnes prophetare, ut omnes⁹⁰ consolatione-affecti sint. 32 Et spiritūs prophetarum prophetis subditi sunt (= sint). 33 Quia non est Deus turba<tio>nis, sed pacis, sicut (+ *igi*) in-omnibus Ecclesiis sanctorum. 34 Matres (= feminae) vestrae in Ecclesiis taceant (imp.), quia non praeceptum est eis loqui, sed subditum esse, sicut lex-quoque loquitur (= dicit). 35 Si-igitur autem discere quiddam volent (= volunt), in domo suos maritos interrogent (imp.) illae. Quia despicibile est matribus (= feminis) in Ecclesia consultare. 36 Aut (= an) per vos verbum illud Dei prodiit? aut [usque] ad-vos solum [per]venit? 37 Si-igitur

⁸⁷ vgl. syp: socius (proximus) tuus. — ⁸⁸ + et = syp. — ⁸⁹ + et ita = syh. — ⁹⁰ om discant et omnes gegen syp!

aliquis (= quidam) cogitat semetipsum prophetam vel spiritualem, scito (= sciat), quod (+ *ege*) <trans>scribo ad-vos, quia Domini (gen.) sunt mandata. 38 Si-igitur aliquis (= quidam) ignarus est, ignarus esto. 39 <Ex>-unde quoque, fratres mei, aemulamini (imp.) prophetare, et loqui in-linguis ne retineatis (= prohibeatis). 40 Omne (+ *ve*) (= omnia) speciose (= honeste) et ordinatim fiat.

15,1 Scire-facimus autem vobis, fratres, Evangelium illud, quod evangelizavi vobis, quod <cum>que a-vobis-acceptum-est (= vos accepistis), super quod-quoque statis. 2 Per-quod-quoque vivificamini,⁹¹ quod verbum evangelizavi vobis,⁹² si-igitur vobis-in-memoria-est, at si (= nisi) frustra quiddam credidistis. 3 Quia tradidi vobis primum, quod <cum>que recepi, quia Christus mortuus-est propter peccata nostra, sicut scriptum est,⁹³ 4 et quia sepultus-est et quia surrexit in-tertia die, sicut scriptum est,⁹³ 5 et quia ostensus-est Cephae, et deinde undecim illis, 6 et deinde ostensus-est plus [quam] quingentis fratribus semel (= simul), ex quibus plures vivaces sunt (= vivunt) hactenus (= usque adhuc) et quidam (= nonnulli) conquieverunt. 7 Deinde ostensus-est Iacobo, et⁹⁴ deinde Apostolis omnibus. 8 Postremo⁹⁵ omnium, sicut residuo, ostensus-est mihi-quoque. 9 Quia ego sum residuum Apostolorum, qui non sum dignus vocari ut-Apostolus, quia persequabar Ecclesias Dei. 10 Gratiā autem Dei sum, quod (verb. quid + *igi*) sum, et gratia illa eius, quae [ad]versus me est, non ut-vana <quid> fuit, sed amplius illis omnibus <per> laboravi; non ego, sed gratia illa Dei, quae fuit mecum. 11 Nunc igitur sive ego, sive illi hoc-modo (= ita) praedicamus, et hoc-modo (= ita) credidistis vos. 12 Si-igitur autem Christus praedicatur, quoniam a-mortuis surrexit (verb. surrectus-est), quomodo loquuntur quidam inter vos, quoniam surrectio (= resurrectio) mortuorum non est? 13 Si-igitur surrectio mortuorum non est, nec Christus surrexit (verb. surrectus est). 14 Si-igitur Christus non surrexit (verb. surrectus est), vana sane est praedicatio haec nostra et vana est fides ista vestra. 15 Inventi-sumus igitur falsi-testes-quoque Dei, quia testamur propter Deum, quoniam suscitavit Christum, quem non suscitavit, si-igitur reapse (+ *ve*) mortui non surgunt. 16 Quia si-igitur mortui non surgunt, nec Christus surrexit (verb. surrectus est). 17 Et si-igitur Christus non surrexit (verb. surrectus est), futilis (= vana) est⁹⁶ fides ista vestra; in peccatis (+ *ve*) sane adhuc vestris estis hactenus. 18 Et conquiescentes illi per Christum sane (+ *ve*) peribunt. 19 Si-igitur in-hac solum vita sumus sperantes in Christo,⁹⁷ miserabiliores

⁹¹ vgl. syt : vivitis. — ⁹² vgl. syt : <in> quonam verbo evangelizavi vobis. — ⁹³ sicut scriptum est = syt. — ⁹⁴ + et = syt. — ⁹⁵ om autem gegen syt. — ⁹⁶ + est = syt. — ⁹⁷ vgl. syt : sperantes sumus in Christo.

omnibus hominibus sumus. 20 Nunc autem Christus surrexit a-mortuis et factus-est ille⁹⁸ initium conquescentium. 21 Quia per hominem fuit⁹⁹ mors, et per hominem — surrectio mortuorum. 22 Et sicut (+ *igi*) <foras> de Adam omnes extirpantur, isto[-modo]-quoque per Christum omnes vivificent. 23 Singulus (= unusquisque) autem suo ordine : primum (adv.) Christus et deinde [qui] Christi illi in-ventione (= adventu) illa eius. 24 Tunc-adhuc perfectio,¹⁰⁰ quando commodaverit (= dederit) regimentum (= regnum) Deo et Patri, quando aboleverit omnes principationes et omnes potestates et potentias.¹⁰¹ 25 Quia fas est ei regimentum, donique sibi-deponat omnes inimicos eius subter pedibus eius.¹⁰² 26 Postremus inimicus ille evanescet, 27 quia omne (+ *ve*) (= omnia) subdidit subter pedibus eius. Quando autem dicet, quoniam omne (+ *ve*) subdidit, manifestum est, quia praeter eum, qui (+ *igi*) subdidit ei omne. 28 Quando autem subditum-erit ei omne, tunc ipse-quoque Filius subditus-erit ei, qui (+ *igi*) subdidit illi (= ei) omne, ut sit Deus omnino in omni.¹⁰³ 29 Si-igitur non (= alioquin), quid-nam facient, qui (+ *igi*) baptizantur (verb. lumen-[ac]cipiunt propter) mortuos? Si-igitur omnino mortui non surgunt, cur-adhuc baptizantur propter mortuos? 30 Aut cur-num-adhuc nos-tribulamur in-omni tempore (= hora)? 31 Quotidie morimur, [ad]iuro vestram gloriationem, quam habeo per Christum Iesum Dominum nostrum. 32 Si-igitur humaniter (= secundum hominem) bestiis bellum-feci in-Epheso, quidnam utile est mihi, si-igitur mortui non surgent? manducemus et bibamus, quia cras morimur. 33 Ne decipiamini : Depravant mores (verb. ordines) bonos consultationes malae. 34 Perattenti-estote cum-iustitia et ne peccetis, quia ignorantiam Dei aliqui (= quidam) habent, ad-verecundiam (verb. ad-verecundum) vestram loquor (= dico). 35 Sed dicet aliquis, quoniam : Quomodo<-num> surgent mortui? aut quibus-num carnibus (= quali corpore) venient? 36 Stulte, tu quod disseminas, non vivit, donec non (= nisi prius) moritur. 37 Et quod (+ *igi*) disseminas, non-tamen illud corpus, quod futurum est, disseminas, sed nudum granum sive¹⁰⁴ triticum aut <si> aliud quoddam semen. 38 Deus autem commodat illi corpus, sicut vult, et singulo semini suum corpus. 39 Non omnis caro una caro est, sed alia est hominum et alia caro est animalium et alia caro est volucrum et alia caro est piscium. 40 Et carnes illae [quae] <super>caeli (= corpora illa caelestia) et carnes illae [quae] terrae (= corpora illa terrestria), sed alia est caelestium eorum gloria et alia est terrestrium. 41 Alia gloria¹⁰⁵ est solis et alia gloria¹⁰⁵ est lunae et alia gloria¹⁰⁵ est stellarum; quia sicut (+ *igi*) stella stellae abundat gloria,¹⁰⁶ 42 isto-

⁹⁸ et factus-est = syp. — ⁹⁹ + fuit = syp. — ¹⁰⁰ gegen finis syp. — ¹⁰¹ vgl. syp : et omnes potestias. — ¹⁰² + eius = syp. — ¹⁰³ in omni = syp. — ¹⁰⁴ vg., syp : aut. — ¹⁰⁵ gloria = syp. — ¹⁰⁶ vgl. syp : stella a stella abundans-est.

[modo]-quoque (= sic et) in-surrectione mortuorum, disseminatur cum-corruptibilitate et surgit¹⁰⁷ cum-incorruptibilitate; 43 disseminatur cum-insultatione et surgit¹⁰⁷ cum-gloria; disseminatur cum-infirmitate et surgit¹⁰⁷ cum-virtute; 44 disseminatur caro animalis (= corpus animale) et surgit¹⁰⁷ caro spiritualis (= corpus spirituale). Est¹⁰⁸ caro animalis (= corpus animale) et est¹⁰⁸ caro spiritualis (= corpus spirituale). 45 Isto[-modo]-quoque (= sic et) scriptum est: Factus-est (fuit) primus ille homo Adam ad-(= in-)animam vivam, postremus autem Adam ad-(= in-) spiritum <re>vificantem. 46 Sed non primum (= prius) spirituale illud, sed animale, tunc-adhuc spirituale. 47 Primus ille homo ex terra humi, alter (= secundus) autem homo Dominus <super>caeli.¹⁰⁹ 48 Sicut (+ *igi*) [qui] ex humo, isto[-modo]-quoque (= sic et) [qui (pl.)] ex humo, et sicut (+ *igi*) [qui (sg.)] <super>-caeli, isto[-modo]-quoque (= sic et) [qui (pl.)] ex <super>caelo illi. 49 Et sicut (+ *igi*) induimus (verb. nos-convestivimus) imaginem illam [eius qui] ex-humo,¹¹⁰ induemus (verb. nos-convestiemus) imaginem illam [eius qui] ex-<super>caelo.¹¹¹ 50 Hoc autem loquor (= dico), fratres, quia carnibus et sanguinibus (= caro et sanguis) regnationem (= regnum) Dei hereditare nón potentia-est (= nón possunt), nec corruptibilitas incorruptibilitatem (= incorruptionem) hereditabit. 51 Ecce en mysterium nuntio vobis: Omnes (+ *ve*) igitur non conquiescemus, omnes (+ *ve*) autem renovabimur. 52 In momento in-nictatione (= ictu) oculi postremā illā tubā, quia tubā-canitur, et mortui illi surgent incorruptibiles, et nos renovabimur. 53 Quia fas-est (= oportet) corruptibili huic (= corruptibile hoc) induere (verb. se-convestire) incorruptibilitatem, et mortali huic (= mortale hoc) induere (verb. se-convestire) immortalitatem. 54 Quando autem depravabile (= contemptibile) hoc induerit (verb. se-convestiverit) incorruptibilitatem (= incorruptionem) et mortale hoc induerit (verb. se-convestiverit) immortalitatem, tunc consummabitur verbum illud scripturae (verb. [id] scripti): Mersa-est mors victoriā. 55 Ubi est, mors, aculeus¹¹² tuus? ubi est, mors, victoria¹¹² tua? 56 Quia aculeus mortis peccatum, potentia autem peccati lex. 57 Deo autem gratia (= gratias!), qui commodavit nobis victoriam per Christum Iesum Dominum nostrum. 58 Abhinc, fratres mei dilecti, firmi estote et immobiles (= stabiles) et [ab]undate in-opere Domini semper; scitote, quia labor iste vester non vanus erit per Dominum.

16,1 Propter sacrificium autem illud sanctorum, sicut (+ *igi*) praecepi ecclesiis Galatiae, isto[-modo]-quoque (= sic et) vos facite. 2 Per unam-sabbati unusquisque vestrum secum sibi-[ag]greget (imp.) et thesaurizet,

¹⁰⁷ vgl. *syg*: surgens (= surgit). — ¹⁰⁸ = est (existit) *syg*: om *ei*. — ¹⁰⁹ vgl. *syg*: Dominus ex (= de) caelo. — ¹¹⁰ vgl. *syg*: eius qui ex-pulvere. — ¹¹¹ vgl. *syg*: eius qui e caelo. —

¹¹² aculeus ... victoria = *syg*.

quod[cum]que (+ *igi*) ei bene-succedet, ut non (= ne) ubi (temp.) venero, tunc-adhuc fiat congregatio (= collecta). 3 Quando autem venero, quos-quoque tentastis (= probastis), libris (= per-epistolas) hos emittam accipere (= perferre) gratiam illam vestram ad-Ierusalem. 4 Et si-igitur dignum-erit me-quoque abire, mecum veniant. 5 Veniam autem ad-vos, quando Macedoniam transvasero; quia Macedoniam transvado.¹¹³ 6 Et, quis scit, apud vos permanebo, sive etiam(verb.-quoque) hiemabo, ut vos iter-facere-iubeatis (= deducatis) me, quocumque ambulabo. 7 Quia non volo (= nolo) nunc in-via (verb. viator) videre vos, spero autem [ali]quantum tempus intermittere (= manere) apud vos, si Dominus nobis-praecipiet. 8 Permanebo autem in-Epheso usque ad Pentecosten. 9 Quia ianua patefacta-est mihi ut-magnus adiutor (magna adiutrix), et hostes multi sunt. 10 Et si-igitur venerit Timotheus, videte, ut ut-intimidus sit apud vos, quia opus Domini facit, sicut (+ *ese*) ego. 11 Ne-forte (ali)quis contemnet illum et abmittite illum cum-pace, ut veniat ille ad-me, quia [ex]specto illum cum fratribus. 12 Propter Apollinem autem fratrem perquam (= valde) orabam illum, ut-forte veniret ad-vos cum fratribus, et non sane fuit voluntas, ut-forte nunc veniret, veniet autem, ubi (temp.) vacaverit. 13 Vigiles-estote, firmiter state super fidem, fortes (verb. optimi) estote et confortamini. 14 Omne (+ *ve*) (= omnia) cum-caritate sit (fiat). 15 Oro (= obsecro) autem vos, fratres, quia nostis domum illam Stephanæ, quoniam est prima Achaiae, et ut-ministr(i) sanctorum perordinaverunt semetipsos (verb. capita sua). 16 Ut vos-quoque subditi-sitis istiusmodi (= talibus) et omni (+ *ve*) coadiutori et laboranti. 17 Gaudeo autem super ventionem (= adventum) Stephanæ et <illam-> Fortunati et Achaici, quia vestrum illud defectum illi impleverunt. 18 Quia requiem-praestiterunt meo-quoque spiritui et vestro quoque. Novistis-forte (= cognoscatis) igitur istiusmodi (= tales) illos. 19 Salutant (verb. vos-interrogant) vos Ecclesiae Asiae; salutant vos perquam (= valde) per Dominum Aquila et Priscil(l)a una-cum coheredibus (= <con>domesticis) illis cum-concilio (= cum-ecclesia). 20 Salutant vos fratres omnes. Salutate invicem osculatione sancta. 21 Salutatio (verb. interrogatio) manu mea¹¹⁴ Pauli. 22 Qui¹¹⁵ non diligit (verb. cui non carus-est) Dominum nostrum Iesum Christum, esto (= sit) devotus (= anathema), maranatha! 23 Gratia Domini nostri Iesu Christi¹¹⁶ vobiscum. 24 Caritas mea cum vobis omnibus per Christum Iesum. Amen.¹¹⁷

¹¹³ vgl. syp: transeo. — ¹¹⁴ manu mea = syp. — ¹¹⁵ qui = syp. — ¹¹⁶ + Christi = syp. — ¹¹⁷ + Amen = syp.

AD CORINTHIOS EPISTOLA SANCTI APOSTOLI PAULI SECUNDA

1,1 Paulus, Apostolus Iesu Christi voluntate Dei, et Timotheus frater Ecclesiis Dei, quae sunt in Corintho, cum omnibus sanctis, qui sunt in-omni Achaia : 2 Gratia vobis et pax per Deum Patrem nostrum et Dominum nostrum¹ Iesum Christum. 3 Benedictus est² Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi, Pater <per>misericordiarum et Deus omnis consolationis. 4 Qui consolatur nos in omnibus tribulationibus nostris,³ ut praevaleamus (= possimus) nos-quoque consolari illos tribulatos consolatione illa qua consolatione-affecti sumus per Deum. 5 Quia sicut (+ *igi*) abundant (verb. eis-in-abundantia-sunt) passiones Christi [ad]versus nos (= in nobis), isto[modo]-quoque (= sic et) per Christum abundat consolatio nostra. 6 Quia sive tribulamur, propter vestram consolationem et vitam⁴ (= salutem),⁵ quae conficitur patientiā earundem passionum, quas (+ *ese*) nos-quoque patimur. 7 Et spes nostra firma est propter vos,^{5a} sive consolatione-affecti sumus, propter vestram consolationem et vitam, scimus,⁶ quia sicut (+ *igi*) participes estis passionum illarum nostrarum, isto[modo]-quoque (= sic et) consolationis. 8 Quia non volumus ignorare vos, fratres, propter tribulationem illam nostram, quae (+ *igi*) oc(cu)rrit nobis in Asia. Quia abundanter gravati-sumus magis (= plus) [quam] potentia nostra usque ad reiectionem vitae-quoque. 9 Sed a-se (= ipsi) a-nobismetipsis definitio illa mortis recepta-est, ut non speremus in-nobismetipsis, sed in-Deo, qui (+ *igi*) suscitavit mortuos. 10 Qui ex huiusmodi (= tali) morte salvavit nos et salvat (it.), cui (+ *igi*) (= in quem) speramus, quoniam deinde-quoque nos-salvabit. 11 Coadiutorio⁷ orationum vestrarum propter nos; ut multis oribus (= vultibus) [pro] [ad]versus nos illa gratia per multos gratiarum-actio-persolvatur propter nos (= pro nobis). 12 Quia gloriatio nostra haec est, testimonium mentis nostrae, quia simplicitate et veritate Dei et non⁸ sapientiā carnali, sed gratiā Dei nos-vertebamus in regione (= mundo), ampliorem-modo-adhuc autem <ad>versus vos. 13 Quia non-tamen aliud quiddam <trans>scribimus vobis, sed (= quam) quod<cum>que (+ *igi*) interrogatis (= legitis) et quod<cum>que (+ *igi*) agnovistis; spero autem, quoniam perfecte quoque animadvertetis. 14 Sicut (+ *igi*) agnovistis nos per-[singula] tempora, quia gloriatio vestra sumus, sicut vos nobis in-die illa Domini nostri Iesu Christi.⁹ 15 Et hac spe volebam ire ad-vos primum, ut

¹ + nostrum = syp. — ² + est = syp. — ³ in omnibus tribulationibus nostris = syp. — ⁴ vitam = syp. — ⁵ om gegen syp: *ειτε παρακαλουμεθα υπερ της υμων παρακλησεως*. — [^{5a} + sive consolatione-affecti sumus propter vestram consolationem et vitam]. — ⁶ scimus = syp. — ⁷ coadiutorio = syp. — ⁸ et non = syp. — ⁹ + Christi = syp.

alterum (= secundum) gaudium haberetis, 16 et per vos abire ad-Macedoniam et rursum a-Macedonia venire ad-vos (+ *ve*), et per vos iter-facere ad-Iudaeam. 17 Cum hoc igitur considerabam (= Hoc igitur considerans), pusillum quid-nam (= numquid) igitur adnumeratus-sum (= aestimavi)¹⁰-ne? Aut quod consulto (= cogito), carnaliter-num quid consulto-ne, ut sit per me illud utique utique et [illud] non — non? 18 Fidelis autem est¹¹ Deus, quia verbum illud nostrum, quod fuit ad<versus> vos non fuit utique et non. 19 Quia Filius Dei,¹² Iesus Christus, qui per nos inter vos praedicatus-est, per me et Timotheum et Silvanum, non fuit utique et non, sed utique illud in illo factum-est (verb. operatum-est pass.). 20 Quia quantae (+ *igi*) (= quot) pollicitationes Dei sunt, in illo est utique et in illo Amen Dei¹³ ad-glorificationem per nos. 21 Qui (+ *igi*) perfirmavit nos vobiscum ad<versus> Christum, et ut-unctos fecit nos Deus, 22 obsignavit nos et commodavit pignus illud spiritūs in cordibus nostris. 23 Ego autem ut-testem Deum appello (= invoco) Spiritūs mei, quia fugitabam (= vitabam) vos et propter hoc iam-non veni <ad>Corinthum, 24 non tamen dominamur cui[dam] fidei vestrae, sed coadiutores sumus gaudii vestri, quia fide statis.

2,1 Et hoc iudicavi mihi (= apud me), ut non (= ne) rursum cum-tristitia veniam ad-vos. 2 Quia si-igitur ego contristo vos, et quis est ille qui evangelizat (= laetificat) me, nisi ille, qui contristatus erit per me? 3 Et <trans>-scripsi ad-vos (= vobis) hoc (+ *ve*), ut non quando venero, tristitiam super tristitiam habeam, ex quibus dignum-est mihi gaudium; confido (verb. spero) vobis omnibus, quia gaudium meum [id] vestrum omnium est. 4 Quia ex multa tristitia et <per>-pressionem cordis <trans>-scripsi vobis multis lacrimis, non ut contristemini, sed ut agnoscatis caritatem illam abundantem, quam habeo ad<versus> vos. 5 Si-igitur autem aliquis (= quidam) me-contristavit, non me contristavit, sed in-dimidio (= ex parte) quiddam, ut non gravarem vos omnes. 6 Satis est istiusmodi illius (= tali illi) comminatio illa multorum. 7 Nunc autem adversarius magis (= plus) [a]-vobis gratificandus [est] et consolandus, ne forte ampliore tristitia mergatur talis ille. 8 Propter hoc oro vos, perfirmate (= confirmate) super eum caritatem. 9 Quia propter hoc <trans + *ve*>-scripsi, ut agnoscam probationem vestram, si-igitur propter omne-an obtemperantes estis-ne. 10 Quid (= quod) (+ *igi*) autem gratificamini [ali]cui vos, et ego. Quia et ego quoque quod gratificatus-sum, gratificatus (+ *ve*)-sum vestrā causā coram ore (= vultu) Christi, 11 ut non circumveniamur nos ex (= a) daemone (= diabolo), quia non mentem (verb. cogitationem) eius non ignoramus (verb. mentis eius non ignari sumus). 12 Cum autem veni ad-Troas Evangelio (instr.) Christi et

¹⁰ vgl. syp : aestimavi. — ¹¹ + est = syp. — ¹² vgl. syp : Filius enim Dei. — ¹³ vgl. syp : ad-glorificationem Dei.

ianua patefacta-est mihi per Dominum, 13 non habebam levamentum spiritus mei, quia non inveni ego Titum, fratrem illum meum, sed me abdicavi ex illis et prodivi ad-Macedoniam. 14 Gratia(s) autem Deo,¹⁴ qui semper vincentem-facit nos per Christum et spiritum¹⁵ illum cognitionis (= scientiae) eius (= suae) demonstrat per nos in-omni loco. 15 Quia Christi bonus-odor sumus per Deum inter vivos-factos et perditos: 16 quibusdam ut-spiritus¹⁵ de-morte ad-mortem, et quibusdam ut-spiritus¹⁵ de-vita ad-vitam. Et ad<versus> hoc quis-nam praevalens est? 17 Quia non sumus sicut (+ *igi*) multi, negotiatores (= negotiantes) verbum illud Dei, sed sicut ex veritate,¹⁷ sed sicut ex Deo, coram Deo per Christum loquimur.

3,1 Rursum incipimus (nos)metipsos testari? aut num-nobis-necesse-est quid, ut (+ *igi*) (= sicut) aliqui (= quidam) testimoniales libros (sg.!) (= epistolas) habe(n)t, ad<versus> vos aut <si> (= aut fortasse) ex (= a) vobis, isto-eodem[-modo] [liber] testimonialis?¹⁸ 2 Aut non (= nonne) liber (= epistola) nobis estis-ne per Dominum, descriptus (= descripta) in cordibus nostris, scitus et lectus¹⁹ per omnes homines, 3 not(i) fact(i) (status praedicativus = collectivus), quia estis liber (= epistola) apostolicus (= apostolica) Christi, qui ministratus-est (= quae ministrata-est) per nos, descriptus (= descripta) non atramento, sed spiritu Dei vivi, non in tabellis (= tabulis) lapideis (verb. [quae] lapidis), sed in tabellis (= tabulis) cordis carnalibus. 4 Spem autem huiusmodi (= talem) habemus per Christum ad<versus> Deum. 5 Non-tamen a-semetipsis praevalen(te)s sumus adnumerari (= cogitare) quiddam, quasi<-tamen> ex (= a) nobis, sed praevaliditas nostra ex (= a) Deo est. 6 Qui (+ *igi*) praevalente(s) nos-fecit ad-ministerium novae legis, non libri (= litterae), sed spiritūs, quia liber (= littera) mortificat, spiritus autem vivificat. 7 Si-igitur ministerium illud mortis, libris (= litteris) depictum in tabellis (= tabulis), factum-est glorificatum, dum adhuc nōn praevalentes fuerunt (= potuerunt) filii Israel oculos intendere in-os (= vultum) Moysi propter gloriam oris (= vultūs) eius, quae evanescenda fuit, 8 quanto-num (= quomodo) non magis ministerium illud spiritūs erit cum-gloria? 9 Quia si-igitur ministerium illud <per>iudicationis (= damnationis) gloria, quanto magis abundabit ministerium illud iustitiae gloriā. 10 Et quia nondum glorificatum est gloriosum illud hoc ordine (instr.) propter abundantem illam gloriam. 11 Quia si-igitur evanescens illud fuit cum-gloria, quanto magis, quod (+ *igi*) manet in gloria. 12 Exunde (= ex quo) igitur habemus eiusmodi (= talem) spem, multā fiduciā utemur. 13 Et non sicut (+ *igi*) Moyses velamentum

¹⁴ gratia autem Deo = syp. — ¹⁵ Verlesung von syr. rīḥa (odor) in rūḥa (spiritus)? — ¹⁶ vgl. syp: in iis qui vivunt. — ¹⁷ vgl. syp: in veritate. — ¹⁸ + *συνστατικων* = syp. — ¹⁹ scitus et lectus = syp.

(= velamine) obtegebat os (= vultum) suum, ut non (= ne) spectarent filii Israel terminum illum evanument. 14 Sed excaecatae-sunt mentes (verb. cogitationes) eorum. Quia usque-ad hodiernum diem idem velamen super lectionem (verb. interrogationem) illam veteris legis manet ut-non-revelatum, quia per Christum evanescit. 15 Sed usque ad hodiernum diem, quando legitur propter Moysen (= de Moyse), velamen in-corde eorum iacet. 16 Quando autem convertetur ad-Dominum, demitur²⁰ velamen illud. 17 Dominus autem Spiritus est; ubi autem Spiritus Domini, ibi libertas est.²¹ 18 Nos autem omnes permanifestatione (= revelatione) oris (= vultūs) gloriam Domini experimur (= speculamur), in-eandem imaginem transmutamur de-gloria ad-gloriam, sicut ex (= a) Spiritu Domini.

4,1 Propter hoc habemus nos ministerium hoc, sicut misericordiam-consecuti-sumus et non nos taedet. 2 Sed seiungemus abscondita illa pudoris (= dedecoris), et quia non ambulamus nos cum-astutia, nec dolose-agimus verbum Domini, sed permanifestatione veritatis praestamus²² [nos]metipsos <ad>versus omnem cogitationem (= mentem) hominis coram Deo. 3 Siquidem autem est absconditum Evangelium hoc nostrum, inter pereuntes illos est absconditum. 4 Quas-quorum (+ *igi*) Deus huius regionis (=mundi) excaecavit cogitationes (= mentes) incredulorum, ut non effulgeat illis lumen illud Evangelii gloriae Christi, qui (+ *igi*) est imago Dei invisibilis.²³ 5 Quia non-tamen [nos] metipsos praedicamus, sed Christum Iesum, Dominum; [nos]metipsos autem ut-servos vestros propter Iesum Christum. 6 Quia Deus, qui dixit ex tenebris lumen effulgere, qui effulgere-fecit in cordibus nostris, ad-illuminationem cognitionis (= scientiae) gloriae Dei coram ore (= vultu) Iesu Christi. 7 Sed habemus nos valorem hunc fictilibus (verb. argillae) vasculis (= vasis), ut abundans illud (= sublimitas) virtutis sit Dei et non ex nobis. 8 In omni tribulamur, sed non angustia nobis-paret (= angustiamur); reiecti-quidem-sumus, sed non perniciēs nobis-paret; 9 persecutione si-quidem-affecti-sumus, sed non relictī sumus; et si-quidem concīsi sumus (= cecidimus), sed non perditī sumus. 10 Semper mortem illam Domini Iesu in carnibus nostris (= in corpore nostro) baiulamus, ut vita-quoque illa Iesu in carnibus his nostris (= in corpore hoc nostro) manifestetur. 11 Quia semper nos vivi hi morti tradimur propter Iesum, ut vita-quoque illa in mortalibus illis carnibus nostris manifestetur. 12 Ideo mors nobiscum conficitur, vita autem inter vos. 13 Habemus autem nos eundem spiritum fidei, sicut scriptum est: Credidi ego, propter quod-quoque loquebar et nos-quoque credimus, propter quod-quoque loquimur. 14 Hoc scimus, quia qui suscitavit Dominum Iesum, nos-quoque per Iesum suscitabit et nos-praestabit nobiscum. 15 Quia omne (+ *ve*) (= omnia)

²⁰ demitur = syp. — ²¹ + est = syp. — ²² praestamus = syp. — ²³ + invisibilis = syh. —

propter vos est,²⁴ ut gratia illa abundet propter multos et gratiarum-actio in-ubertate-sit ad-glorificationem Dei. 16 Propter hoc non nobis-taedet,²⁵ sed etsi externus hic homo noster depravatur, sed (= tamen!) interior renovatur de-die in-diem. 17 Quia momentanea haec pusilla tribulatio nostra transabundantem et abundantem magnam gloriam aeternam conficit propter nos. 18 Quia non spectamus nos visum (= visibile) illud, sed invisibile hoc; quia visum (= visibile) hoc momentaneum est, non visum (= visibile) illud aeternum.

5,1 Quia scimus, quoniam si-igitur terrestris haec domus nostra carnis (= corporis)²⁶ destruetur, exaedificatum (= aedificationem) per Deum habemus nos domum non manufactam, aeternam in caelis. 2 Et quia in hoc gemimus et commorationem illam nostram <foras>de <super>caelo convestiri cupimus (verb. nobis-libet). 3 Qua (+ *igi*) si-convestiemur, iam-non nudi inveniemur. 4 Et quia, qui (+ *ese*) sumus in hac carne (= in hoc corpore) gemimus gravati, qui (+ *ese*) non volumus exui, sed convestiri, ut mergatur mortale illud ex (= a) vita. 5 Qui (+ *igi*) autem confecit nos propter hoc eodem-modo Deus, qui commodavit (= dedit) nobis pignus illud spiritūs. 6 Confisi sumus igitur semper et scimus, quia introibimus (= ingrediemur) carnibus (instr.) nostris his (= corpore nostro hoc) et exhibimus per Dominum; 7 quia cum-fide nos-vertemus et non cum-suspicionem (= cum-perceptionem). 8 Audemus autem et nobis-videtur (verb. -paret) magis-adhuc exire ex (= a) carnibus his (= corpore hoc) et ire ad-Dominum. 9 Propter hoc-quoque curam-agimus, sive introibimus sive exhibimus, grati-forte simus (= gratos-esse) ad-eum (= ei). 10 Quia nos omnes nos-permanifestaturi-sumus (= permanifestari oportet) coram throno (pl. t.) Christi, ut recipiat unusquisque ex carnibus his (= ex corpore hoc), quod[cum]que (+ *igi*) operatus-est (= fecit), sive bonum sive malum. 11 Scimus igitur timorem Domini, num hominibus persuasimus-ne (verb. fidem-fecimus)? Quia coram Deo permanifestati sumus, et spero in mentibus (verb. cogitationibus)-quoque vestris permanifestari. 12 Non-tamen rursus [nos]metipsos commendamus (verb. <intro>-mandamus) vobis, sed causam damus vobis gloriationis propter vos, ut habeatis ad<versus> eos, qui (+ *igi*) coram ore (= facie) solum gloriantur et non corde-quoque. 13 Quia sive mente-excedimus, Deo (gen. !); sive sapientes fimus, vobis. 14 Quia caritas illa Christi invitat nos seligere hoc, quoniam unus ille propter omnes mortuus-est, omnes sane mortui-sunt. 15 Et Christus propter omnes mortuus-est, ut vivi illi iam-non propter semetipsos vivi sint, sed propter [pro] illis emortuum illum et surrectum. 16 Propter hoc nos abhinc iam-non-quem (= neminem iam) novimus. Quia etsi noveramus Christum carnaliter, sed nunc iam-non

²⁴ + est = syp. — ²⁵ vgl. syp : non taedet nos. — ²⁶ vgl. syp : corporis.

novimus. 17 Sed quid (+ *igi*) est per Christum, nova creatura; primum illud praeteriit, ecce en factum-est omne (+ *ve*) (= omnia) novum. 18 Et²⁷ omne (+ *ve*) (= omnia) per Deum, qui (+ *igi*) reconciliavit nos sibimetipsi per Christum Iesum et commodavit nobis ministerium reconciliationis. 19 Quia Deus fuit cum (= in) Christo, regionem (= mundum) reconciliavit (verb. [in]struxit) sibimetipsi et²⁷ non adnumeravit illis peccata eorum, et collocavit nobiscum verbum reconciliationis. 20 Propter Christum igitur legatione-fungimur, sicut (= tamquam) Deus vos-orat per nos, vos-precamur propter Christum: reconciliamini Deo. 21 Quia [eum], qui non noverat peccatum, propter nos peccatum fecit, ut nos fieremus iustitia Dei in illo.

6,1 Vos-coadiuvamus autem et vos-oramus, ut non (= ne) in-vanum gratiam illam Dei excipiat is vos. 2 Quia loquitur (= dicit): In-tempore exceptionis²⁸ audi vi te (verb. tui) et in-die vitae²⁹ adiuvi te. Ecce en nunc est tempus illud exceptionis, ecce en nunc est dies illa vitae.²⁹ 3 Némini in-nullo neque unum offendiculum quid date, ut non blasphemetur ministerium istud vestrum, 4 sed in omni praestate vosmetipsos, sicut Dei ministros, patientiā multā, in tribulationibus et quassationibus (= anxietatibus), in angustiis 5 et tortibus, in captivitatibus (verb. prehensitatibus) et turbationibus, molestiis et vigiliis (verb. vigilationibus), observationibus (= ieiuniis) 6 et sanctitate, cognitione (= scientiā) et longanimitate, bonitate et Spiritu Sancto, caritate imperdubabili (= non-ficta), 7 verbo veritatis, potentiā Dei, armaturā illā³⁰ iustitiae [a-]dextris et [a-]sinistris, 8 gloriā et insultatione, blasphemiā et laude, sicut deceptores (= seductores) et veri (= veraces), 9 sicut ignoti et noti, sicut morientes (adj.) et ecce en vivi sumus, sicut docti et non [qui] ad-mortem; 10 sicut tristes, et semper gaudemus;³¹ sicut pauperes, et multos divites-facimus;³² sicut nihil habemus,³³ et omne (+ *ve*) habemus.³⁴ 11 Os nostrum patet (verb. passus (pandere!) est) ad<versus> vos, Corinthii, et cor nostrum dilatatum est. 12 Non angustiat i (= coartati) estis per me, sed angustiat i estis ex visceribus vestris. 13 Eandem mercedis rursus-[re]stitutionem (= eandem remunerationem), sicut liberis (= filiis) loquor (= dico), dilatamini vos-quoque. 14 Ne fiat i coniuncti (verb. coniuges) incredulis (= infidelibus) illis; quia quae proximitas est iustitiae et iniquitatis (verb. illegalitatis)? Aut quae participatio lucis et tenebrarum? 15 Aut quae concordia est³⁵ Christi cum Beliar? Aut quae portio <sita>-est³⁵ credenti apud incredulum? 16 Aut quae aequalitas est³⁵ templo Dei cum idolis? Quia vos templa Dei vivi estis, sicut dixit Deus: <Per>habitabo et me-vertam inter illos, et ero ego ad-eos (= eis)

²⁷ et = syp. — ²⁸ exceptionis = syp. — ²⁹ vitae = syp. — ³⁰ vgl. syp: in armatura. —

³¹ gaudemus = syp. — ³² vgl. syp: locupletamus. — ³³ habemus = syp. — ³⁴ vgl. syp: teneamus. — ³⁵ vgl. syp: existit.

Deus et illi erunt mihi ut-populus. 17 Propter hoc prodite (= exite) inter illos et excedite, loquitur (= dicit) Dominus, et immundum ne attingatis, et ego excipiam vos. 18 Et ero ego vobis [ut-]pater, et vos eritis mihi [ut-]filii et [ut-]filiae, loquitur (= dicit) Dominus omne prehensens (= omnipotens).

7,1 Et igitur habemus³⁶ pollicitationes, dilecti, emundemus nosmetipsos ex (= ab) omni iniquatione carnis (pl. t. = carnis) et³⁷ consummemus sanctitatem timore Dei. 2 Veniam-praebeate nobis. Neminem <quid> vexavimus, neminem [de]pravavimus (= corrupimus), neminem circumvenimus. 3 Non ad-damnationem loquor (= dico), praevie-dixi, quoniam in cordibus nostris estis, ad-commoriendum et ad-convivendum. 4 Multam audaciam habeo ad<versus> vos, multam gloriationem propter vos, plenus sum consolatione, super-multiplicatum-[mihi]-est gaudium super omnibus tribulationibus nostris. 5 Et quia, quando venimus (aor.) nos ad-Macedoniam, nec ullum quid levamentum habebat caro nostra (pl. t.), sed in-omni (+ *ve*) tribulabamur: extra (adv.) bella, abintus (= intrinsecus) timor. 6 Sed qui (+ *igi*) consolatur humiles, consolatus-est-forte nos in-adventu (verb. in-ventione) illo Titi. 7 Non solum [autem] adventu eius, sed consolatione illa, qua consolatus factus-sum (verb. operatus-sum pass.) super vos: nuntiabat nobis vestrum illud desiderium, vestram illam lamentationem, vestram illam invidiam (= aemulationem) propter nos, dum adhuc (= ita ut) ego magis (verb. maiore-modo) pergavisus-sum (= pergauderem). 8 Quia etsi contristavi vos in-epistola illa (verb. libro illo), non me-paenituit, etsi-forte me-paeniteret. Specto (= video), quia epistola illa (verb. liber ille) etsi tempus unum (= unam horam) contristavit vos tempus unum). 9 Nunc gaudeo (verb. gaudet me), non-tamen qui (= quia?) contristati-estis, sed quia contristati-estis ad-paenitentiam. Et quia propter Deum contristati-estis, ut [in] nullo amittamini ex (= a) nobis. 10 Quia per Deum illa tristitia paenitentiam vitae³⁸ impaenitenti conficit; regionis (= mundi) huius autem tristitia mortem conficit. 11 Quia ecce en eadem per Deum tristitia ista vestra quantam confecit inter vos festinationem (= sollicitudinem), quantam oblocutionem (= defensionem), quantam comminationem (= indignationem), quantum timorem, quantum desiderium, quantam ultionem (= aemulationem), quantam <re>gratificationem (= vindictam?) vel quanta laetitia! In omni praestate vosmetipsos ut-sanctos in-opere illo. 12 Si-quidem-quoque <trans>scripsi vobis, at non sane propter vexantem illum nec vexatum, ut appareret perfestinatio (= sollicitudo) vestra [ad]versus nos coram Deo. 13 Propter hoc consolati sumus ³⁹ de (verb. super) consolatione illa vestra; ampliore-modo (amplius)-adhuc et pergavisus-sumus super

³⁶ vgl. syp: exsistit nobis (= habemus). — ³⁷ vgl. syp: et c. impf. (fut.). — ³⁸ vgl. syp: ad-vitam (= vitae). — ³⁹ propter hoc consolati-sumus = syp.

gaudio Titi, quia reffectus (verb. requietus) est spiritus eius ex (= a) vobis omnibus. 14 Quia quod[cum]que (+ *igi*) ad<versus> (= apud) illum gloriatus-sum propter vos, isto[-modo]-quoque (= sic et) gloriatio illa nostra ad<versus> Titum vera facta-est (verb. operata-est pass.). 15 Et <per>misericordia⁴⁰ eius ampliore-modo adhuc ad<versus> vos est, in-recordationem-venit (praes.) vestrum omnium illa obtemperatio (= oboedientia), quomodo (+ *igi*) cum-timore et cum-tremore excepistis illum. 16 Gaudeo, quia [in]-omni (+ *ve*) audax sum (= confido) inter vos.

8,1 Scire-facio autem vos, fratres, gratiam hanc Dei, quae (+ *igi*) commodata est in-Ecclesiis Macedoniae. 2 Quia multa illa probatio tribulationis et amplius gaudium eorum, et copiosa (= altissima) paupertas eorum transabundavit in-divitiis illis munificentiae eorum. 3 Quia similiter potentiae (= secundum potentiam) eorum testificor, et magis (= plus) [quam] potentiā (gen.!) cum-voluntate sua (verb. voluntario suo). 4 Multa precatione (= exhortatione) precati-sunt nos (= a nobis) gratiam illam et participationem ministerii ad<versus> sanctos recipere nos.⁴¹ 5 Et non solum, quomodo (+ *igi*) sperabamus, sed seipsos tradiderunt primum Domino et deinde nobis (verb. nos) voluntate Dei. 6 Ut oraremus nos Titum, ut sicut (+ *igi*) praevie coepit, isto-eodem-modo (= ita et) consummet ad<versus> vos hanc-quoque gratiam. 7 Sed sicut (+ *igi*) in omni progressus-facite (= proficite): fide et verbo et cognitione (= scientia) et omni perfestatione (= sollicitudine) et per vestram illam inter nos caritatem, ut hac gratiā progressūs-faciatis (= proficiatis). 8 Non-tamen praecepto vobis loquor (= dico), sed propter aliorum perfestationem (= sollicitudinem) et vestrae caritatis cordationem (= ingenium) tentabam. 9 Quia novistis gratiam illam Domini nostri Iesu Christi, quia propter vos pauper-factus-est dives ille, ut vos eius illa paupertate divites-fieretis. 10 Et propter hoc vobis-consiliundo, quia hoc melius est vobis, qui (+ *igi*) non solum-tamen facere, sed velle-quoque praevie coepistis ab-anno-priore. 11 Nunc enim autem facto-quoque consummate, ut sicut (+ *igi*) promptitudo propter voluntatem, isto[-modo]-quoque (= sic et) consummatio ex illo, quod (+ *igi*) habet [is]. 12 Quia si-igitur promptitudo ante iacet, quod[cum]que (+ *igi*) quis habet, sacrificatum est (= acceptum est), non, quod non habet. 13 Quia non, ut aliis laetitia,⁴² vobis autem tribulatio, sed cum-aequalitate. 14 In-hoc tempore vestra illa abundantia eorum indigentiae (gen. = dat.; = penuriae) [sit], ut eorum-quoque illa abundantia sit (fiat) vestrae illius indigentiae, ut sit (fiat) aequatum (= aequalitas). 15 Sicut scriptum est: Qui perquam (= multum) accepit⁴³ nihil (= nón) [ab]undavit, et qui pusillum, nihil

⁴⁰ misericordia = syp. — ⁴¹ vgl. arm: + dare ad-nos (= nobis): δεξασθαι ημας = Ephraem Syrus. — ⁴² laetitia = syp. — ⁴³ accepit = syp.

(= nón) <per>defecit. 16 Gratia(s) autem Deo, qui tradidit eandem festinationem propter vos in-corde Titi. 17 Quia precationem illam excepit; et cum perfestinans (= sollicitus) fuit, cum-voluntate sua exivit ad<versus> vos. 18 Et cum illo transmisimus fratrem, cuius (+ *igi*) laus in Evangelio per omnes Ecclesias, 19 et non solum-tamen hoc, sed manuum-depositione benedictus-est ex (= ab) Ecclesiis ut-concohors (= comes peregrinationis) noster gratiā hac, quae ministratur per nos ad-ipsius Domini glorificationem et propter promptitudinem vestram, 20 fugitamus (= vitamus) hoc, ne aliquis (= quis) blasphemet (= vituperet) nos propter firmitatem hanc, quae ministratur per nos. 21 Quia praevis consideramus (= providemus) bonum non solum coram Deo, sed coram hominibus-quoque. 22 Et cum his transmisimus fratrem nostrum, quem <ex>probavimus in multo multipliciter, et est ille perfestinus (= sollicitus), nunc autem perquam (= multo) sollicitior (verb. perfestinantior) spe multa ad<versus> me. 23 Sive propter Titum, operis participem illum nostrum et vestrum, sive fratres nostri, Apostoli Ecclesiarum, gloria Christi. 24 Nunc igitur demonstrationem (verb. apparitionem) illam caritatis vestrae et nostrae gloriationis propter vos ad<versus> illos ostendite coram vultu (verb. ore) Ecclesiarum.

9,1 Quia propter ministerium illud sanctorum abundans est mihi <trans>scribere vobis. 2 Quia novi promptitudinem vestram, quam (= de qua) propter vos gloriatus-sum apud Macedones, quoniam Achaia praeparata est ab-anno-priore et vestra illa aemulatio (verb. invidia) provocavit multos. 3 <Trans>misi autem fratres, ut non (= ne) gloriatio illa vestra propter vos vana sit propter hunc ordinem (verb. fas), ut, sicut (+ *igi*) loquebar (= dicebam) praeparati sitis; 4 ne forte cum venerint mecum Macedones et invenerint vos im(prae)paratos, nos-pudeat nos (= erubescamus nos) (ut non loquamur: vos) propter hunc ordinem gloriationis.⁴⁴ 5 Melius igitur adnumeravi, ut precarer fratres, ut praevis irent ad-vos et praevis vos-praecaverent (= attenderent), et confirmarent prius eulogiam vestram, ut haec praeparata esset, sicut eulogia et non sicut avaritia. 6 Hoc autem⁴⁵: Qui cum-parcitate seminabit, cum-parcitate-quoque <re>metet, et qui seminabit cum-benedictione, cum-benedictione-quoque <re>metet. 7 Unusquisque sicut selegit corde, ne (= non) cum-tristitia, neque cum-involentia, quia cum-hilaritate datorem diligit (verb. ei-carus-est) Dominus. 8 Potentia-est autem Deo, omne (+ *ve*) usuale (= necessarium) trans-abundare ad-vos, ut in-omni semper omne (+ *ve*) sine-intermissione habeatis, et [ab]undantia super omne opus bonum, 9 sicut scriptum est: Dispersit et⁴⁶ tradidit (= dedit) pauperibus, et⁴⁷ iustitia manet ex aeternitate [usque]

⁴⁴ vgl. syp: + in gloriatione illa. — ⁴⁵ om dico = syp. — ⁴⁶ + et = syp. — ⁴⁷ + et = syp. —

ad aeternitatem. 10 Qui autem e<xtra>dat semen seminari et panem ad-escam, commodet (imp.) et multiplicet semen vestrum, et augmentet fructum iustitiae vestrae. 11 In omni vos-divitem-faciat (imp.) omni munificentia, quae (+ *igi*) conficitur per nos ad-gratiarum-relationem Deo. 12 Quia ministerium hoc sacrificii huius non-tamen implens solum est indigentiam (gen.!) sanctorum, sed abundantia (verb. abundare)-quoque per multos ad-gratiarum-relationem Dei. 13 Probatione illa huius ministerii glorificate Deum [ob]oedientia illa confessionis in-Evangelium illud Christi, et munificentia illa participationis ad<versus> illos et omnes. 14 Et eorum illa oratio vobiscum, libet illis ad-vos (= desiderant illi vos) propter abundantem illam gratiam Dei, quae est super vos.⁴⁸ 15 Gratia(s) autem Deo super inenarrabilia illa dona eius.

10,1 Ego, ipse Paulus, oro vos mansuetudine illa et benignitate Christi, qui (+ *ese*) ore-ad-os (= facie ad-faciem) humilis inter vos, a-longe autem audeo ad<versus> vos. 2 Vos-rogo autem, ut non (= ne) ore-ad-os (= facie ad-faciem) audeam spe, vel adnumerem quiddam audere super aliquos (= quosdam), qui cogitatur nos sicut (= tamquam) carnaliter ambulantes. 3 Quia si carnaliter nos-vertimus (= ambulamus), sed non⁴⁹ carnaliter ordinati sumus. 4 Quia armatura exercitus nostri (= militiae nostrae) non cum-carne est,⁵⁰ sed potens per Deum ad-[de]structionem perarduorum; cordis-verba (= consilia) destruimus,⁵¹ 5 et omnem altitudinem, exaltatam super cognitionem (= scientiam) Dei, et in-captivitatem-redigimus⁵¹ omnem (+ *ve*) agnitionem ad-obtemperationem (= obsequium) Christi, 6 et ut-praeparatum habemus⁵¹ ulcisci omnem inoboedientiam, quando consummata-erit vestra ista obtemperantia. 7 Uniuscuiusque os (= vultum) spectatis-ne? Qui (+ *igi*) sperat sibimetipsi (verb. capiti suo) Christi (verb. Christo) [se] esse, hoc considerato (= consideret) rursum a-semetipso. Quia sicut ille Christi est, isto-eodem[-modo] (= sic et) nos Christi. 8 Quia, si-igitur amplius quid gloriabor propter potestatem hanc nostram, quam commodavit nobis Dominus ad-exaedificationem et non ad-[de]structionem vestram, non me-pudebit. 9 Ut autem non putet (verb. cogitabilis-fit), quoniam (= ita-ut) vos-timefacio (= vos timefaciam) quiddam (= aliquo-modo?) libris (= per epistolas). 10 Quia loquitur,⁵² quoniam libri (= epistolae) hi (= hae) graves et potentes, ventio (= adventus) autem carnibus infirma (= corpore infirmus), et verbum contemptibile.⁵³ 11 Et⁵⁴ hoc cogitet (imp.) istiusmodi (= talis), quia sicut (+ *igi*) sumus verbis librorum (= epistolarum) a-longe, isto[-modo]-quoque (= sic et) ut-propinqu(i) opere. 12 Quia nōn

⁴⁸ = syp. — ⁴⁹ sed non = syp. — ⁵⁰ + est = syp. — ⁵¹ vgl. syp : part. act. (= praes.) 1. pl. —

⁵² vgl. syp : quia exsistit homo qui dicit. — ⁵³ vgl. syp : verbum eius. — ⁵⁴ vgl. syp : + sed.

audemus semetipsos (= nosmetipsos) scrutari vel concordare-facere (= comparare) cum quibusdam (verb. aliquibus), qui (+ *igi*) semetipsos testificantur. Sed illi a-se semetipsos emetiuntur et cóncordare-faciunt sese cum-semetipsis et nón animadvertunt. 13 Nos autem non ad-immensum (= in-immensum) gloriabimur, sed modulo illo (= mensurā illā) ordinis (= regulae), quo (= qua) divisit nos Deus modulo (= mensurā) pertingere (ad-pertingendum) usque [ad]-vos. 14 Quia non sicut (= quasi) nón pertinentes ad<versus> vos, superextendimus [nos]metipsos, quia usque ad vos-quoque [per]veniebamus [in] Evangelio Christi. 15 Non ad-immensum gloriantes super alium (= alienum) laborem,⁵⁵ sed spem habemus nos accrescentis illius fidei vestrae inter vos magnificari secundum canonem (= regulam) ad-abundantiam, 16 ultra (verb. illinc versus) vos ad-evangelium (= evangelizare), non apud alium canonem (= cum aliena regula) paratum (= praeparata) ad-gloriationem (= gloriari). 17 Qui (+ *igi*) gloriatur, per Dominum gloriatur (imp.). 18 Quia non, qui (+ *igi*) semetipsum testificabitur, ille est <ex>probatus, sed quem (+ *igi*) Dominus testificatur.

11,1 Fas-est, si-forte sustineretis me pusillum quid stultitiae! Sed sustinebitis (= sustinete) me. 2 Quia ad-aemulationem-adduco (= aemulor) vos Dei invidiae (= aemulatione), quia despondi vos uni viro ut-virginem sanctam praestare Christo. 3 Timeo autem, ne-forte sicut (+ *igi*) serpens decepit Evam dolositate sua, isto-[modo]-quoque (= sic et) depravabuntur mentes (verb. cogitationes) vestrae ex (= a) simplicitate⁵⁶ ad<versus> Christum. 4 Si-igitur qui (+ *igi*) venerit et alium Iesum⁵⁷ praedicabit, quem non praedicavimus vel alium spiritum secum-habebit, quem non accepistis vel Evangelium aliud, quod non excepistis, bene sane fecistis. 5 Quia cogito, quoniam cum-nihilo (= in nihilo) <per>deficio per-quam (= valde) Apostolis illis. 6 Et <et>si rudis fui verbo, sed non agnitione-quoque, sed [in]-omni (+ *ve*) (= in omnibus) permanifestati-sumus in omni ad<versus> vos. 7 Aut peccatum-num quid operatus-sum (= feci), quia meipsum (verb. semetipsum) humiliavi, ut vos exaltemini, quia gratis Evangelium illud Dei evangelizavi vobis? 8 Alias Ecclesias exspoliavi et recipiam (fut.) viaticum ad-vestrum ministratorium; [9] et cum veni⁵⁸ ad-vos et indigens factus-sum (verb. operatus-sum pass.), non (+ *ve*) cuiquam (= nūlli) ex vobis onerosus-fui (verb. gravavi). 9 (!) Quia indigentiam (= penuriam) meam impleverunt fratres, cum venimus a-Macedonia; et omni (+ *ve*) (= in omnibus) inonuste vobis meipsum conservavi et conservabo. 10 Est veritas Christi mecum, quoniam gloriatio haec non retinebitur [ad]versus me in-locis (= in regionibus) illis Achaiae. 11 Propter quid (=

⁵⁵ vgl. syp: in-labore aliorum. — ⁵⁶ om και της αγνοτης = syp. — ⁵⁷ Iesum = syp. — ⁵⁸ cum veni = syp.

quare)-num? non mihi-cari-estis-ne vos (= nonne diligo vos)? Deus scit. [12] Quod (+ *ese*) autem facio, et faciam, (12!) ut amputem causam⁵⁹ [eorum], qui volunt causam,⁵⁹ ut quo (= in quo) gloriantur, inveniantur sicut [et] (+ *igi*) nos. 13 Quia [qui] istiusmodi (= tales) illi falsi-apostoli, operarii insidiosi se-<de>transmutant ad-apostolos Christi. 14 Et non mirabile est, quia a-se idem (= ipse) daemon (= diabolus) se-mutat (+ *ve*) ad-angelum luminis (= lucis). 15 Non igitur magnum est, si ministri-quoque eius <de>-transmutabuntur, sicut ministri iustitiae, quorum finis⁶⁰ (verb. perfectio) erit secundum opera eorum. 16 Rursum loquor (= dico): ne <ali>quis ut-stultum adnumeret me; si-igitur non, tamen sicut stultum sustinete me, ut ego-quoque pusillum quiddam glorier. 17 Quod (+ *ese*) loquor, non loquor per Dominum, sed sicut cum-stultitia ordine hoc gloriationis. 18 Exunde (= quoniam) multi gloriantur carnaliter, ego-quoque gloriabor. 19 Quia bene sustinete stultos (verb. <id> stultorum) prudentes isti (= ipsi). 20 Quia sustinetis, si-igitur aliquis (= quis) vos-in-servitutem-redigit, si-igitur aliquis vos⁶¹-comedit, si-igitur aliquis vos⁶¹-accipit, si-igitur aliquis exaltatur super vos,⁶² si-igitur aliquis in-os (= in vultum) vos-dat. 21 Ignominiose vobis loquor (= dico), quoniam nos quasi infirmamur. [In] quo (+ *igi*) aliquis (= quis) audet gloriationem, cum-stultitia loquor, audebo (verb. ausus-ero) ego-quoque (= et ego). 22 Si Hebraei sunt? Ego quoque. Si Israelitae sunt? Ego quoque. Si generationes Abrahae sunt? Ego quoque. 23 Si ministri Christi sunt? Stultius (+ *ve*) loquor (= dico): Magis adhuc ego; in-molestiis (verb. instr.: molestiis) amplius, in-tortoribus (instr.) amplius, in-captivitatibus (verb. instr.: prehensitatibus) uberibus, in mortibus multipliciter. 24 Ex (= a) Iudaeis quinquies quadraginta (verb. duo-viginti) un[a] deficiens (= minus) plaga(s) (sg.) recepi. 25 Ter virgis caesus-(verb. datus-) sum, semel lapidibus-discussus-sum (= lapidatus-sum), ter navis mihi-pessumdata-est, nocte et die in abyssis peregi (verb. intermisi). 26 Viae (gen.) ambulationes multipliciter, tribulationes fluminum, tribulationes ex (= a) latronibus, tribulationes ex generationibus (= ex genere), tribulationes ex Gentilibus (= Gentibus), tribulationes in civitatibus, tribulationes super deserta, tribulationes in maribus, tribulationes ex fratribus mendacibus.⁶³ 27 Molestiā (= in-molestia) et aerumna, vigiliis (verb. vigilantia) multipliciter, inedia et siti, observatione (= ieiunio) multipliciter, frigore et nuditate. 28 Extra illud, quod pervenit (praes.) super me,⁶⁴ de-die in-diem sollicitudo omnium Ecclesiarum. 29 Quis infirmus est, et ego non infirmus sum? quis scandalizatur, et ego non ardeo (= uror)? 30 Si-igitur fas-est (= oportet) gloriatio (= gloriari) [quae] infirmitatis

⁵⁹ causam = syn. — ⁶⁰ gegen finis syn: nicht perfectio! — ⁶¹ vgl. syn: comedit vos ... etc. — ⁶² super vos = syn. — ⁶³ ex fratribus mendacibus = syn. — ⁶⁴ super me = syn.

meae gloriabor. 31 Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi novit (= scit), qui (+ *igi*) est benedictus [usque] ad aeternitatem, quia non mentior. 32 In Damasco princeps Aetae regis recustodivit civitatem (verb. principi (= a-principe) ... recustodita-est civitas) Damascenorum, apprehensionem meam (= apprehendere me) volebat; [33] et cum-fenestra (= per fenestram) sportā migratus-sum in-moenibus (verb. in saepimento), et effugi ex manibus eius.

12,1 Si-igitur gloriatio (= gloriari) paraptum-est mihi; veniam autem in-visum (= visionem) et in-manifestationem Domini. 2 Novi hominem per Christum antea quattuordecim annis (= ante quattuordecim annos), sive carnibus (= in-corpore), non novi, sive extra carnes (= corpus), non novi, Deus novit, extra-se-raptus-est huiusmodi (= talis) homo usque ad tertium caelum. 3 Et novi huiusmodi hominem, sive carnibus sive extra carnes, non novi, Deus novit, 4 quia raptus-est (verb. arreptus-est) ad-paradisum et audivit (verb. ei-ad-aures-venerunt) indicibilia verba, quae non fas-sunt (= licet) hominibus loqui. 5 Propter huiusmodi glorior, propter memetipsum non glorior, at (= nisi) in infirmitatibus meis. 6 Si-igitur autem volam (= voluero) gloriationem (= gloriari), non ero stultus, quia verum dicam; fugitabo (= vitabo) autem, ne quis ad-me adnumeret, propter id-quod spectat me sive audit quiddam ex me. 7 Et transabundantiā hac manifestationum, ne (verb. ut non) me-exaltem, commodatus-est mihi aculeus (= stimulus) carnum (pl. t. = carnis), angelus satanae, ut <per>-colaphizet me, ut non (= ne) me-extollam.⁶⁵ 8 Et⁶⁶ propter hoc ter precatus-sum Dominum,⁶⁷ ut <me>-seiungeret ex (= a) me. 9 Et mihi dixit: Satis est tibi gratia mea, quia potentia mea in infirmitate perfecta fit (verb. operatur pass.). Melius adhuc (= libenter) igitur et magis (= plus) glorior in infirmitatibus meis, ut <per> habitet mecum potentia Christi. 10 Propter hoc gratum-mihi-paret in infirmitatibus, insultationibus, tribulationibus, persecutionibus et languoribus propter Christum, quia, quando infirmatus-ero (= infirmabor), tunc confortor. 11 Factus-sum (verb. operatus-sum pass.) stultus propter gloriationem,⁶⁸ quia vos coegistis me,⁶⁹ quia fas-fuit mihi, ut-forse vos testificaremini me,⁷⁰ quia nihil <per>-defeci perquam-apostolis illis, etsi nihil sum. 12 Sed prodigium (= signum) illud apostolatus (+ *ve*) factum-est (verb. operatum-est pass.) inter vos omni patientiā, prodigiis et signis et potentiā (potentiis). 13 Quia quid est, quod (+ *igi*) victi-estis magis (= plus) [quam] aliae illae Ecclesiae, at si (= nisi), quia egometipse gravavi vos? <Re>gratificamini (imp. = donate) mihi offensionem hanc.

⁶⁵ + ut non me-extollam = syp. — ⁶⁶ + et = syp. — ⁶⁷ Wortfolge = syp. — ⁶⁸ vgl. syp: + in gloriatione mea. — ⁶⁹ vos coegistis me = syp. — ⁷⁰ vgl. syp: ut vos testificaremini + super me.

14 Ecce en tertium (= tertio) praeparatus sum ire ad-vos et non (+ *ve*) gravabo vos; quia non quaero vestrum, sed vos. Quia non liberi (= filii) parentibus thesaurizant, sed parentes liberis (filiis). 15 Ego autem ut fas-est insumam et superimpendar propter spiritus vestros; quantum magis (= plus) mihi-cari-estis vos (= diligo vos), minus carus-sum vobis ego (= vos me diligitis).⁷¹ 16 Esto igitur, quia ego a-se (= a-me) non gravari vos, sed fui cognitor et cum-dolo condux i vos? 17 Numquid-igitur quem (+ *igi*) transmisi ad-vos, per illum num quid circumveni vos? 18 Oravi Titum et condux i cum[-eo] fratrem: Numquid vos-[re]spoliavit Titus? Aut non (= nonne) eodem spiritu ambulamus? Aut non (= nonne) iisdem vestigiis <intro>secuti-sumus-ne? 19 Rursum vobis-cogitatur (= cogitatis), quoniam vobis verbum-[re]spondemus (= obloquimur). Coram Deo per Christum loquimur, omne (+ *ve*) (= omnia) autem, dilecti, propter vestram exaedificationem est⁷² (= sunt). 20 Quia timeo, ne-forte venero et non quomodo (+ *igi*) volo, inveniam vos, et ego inveniar [a] vobis, quomodo (+ *igi*) vos non vultis, ne-forte sint inter vos contraitio (= offensio) et invidia, cordis-furores (= animositates), maligni-consultationes (= dissensiones), [dis]sidia, desidia, inflationes, turbationes. 21 Ne cum rursum venero, humiliet me Deus meus ad<versus> (= apud) vos, et lugeam multos praeve peccatores (part. pass.) illos (= eos qui praeve peccaverunt) et non paenitentiam egerunt (part. pass.) super immunditiam eorum (= suam), fornicationem et contaminationem (= immunditiam), quam operati-sunt.

13,1 Ecce en tertium (= tertio) venio ad-vos. Ore duorum vel trium testium confirmatur omne verbum. 2 Praeve dixi et nunc quoque praeve loquor, sicut (+ *igi*) ore ad-os secundo (verb. secundum) tunc, et nunc a-longe⁷³ <trans>scribo praeve peccatis (part. pass.) illis (= [iis] qui praeve peccaverunt) et aliis (= ceteris) omnibus; et quia, si-igitur venero rursum, nihil-iam fugitavero (= parcam). 3 Exunde (= quoniam) experimentum quaeritis eius (verb. ad eum), qui (+ *igi*) per me loquitur Christus; qui (+ *igi*) ad<versus> vos non infirmus est, sed potens inter vos. 4 Quia etsi<-quoque> crucifixus-est cum-infirmitate, sed vivus est⁷⁴ potentia Dei; et quia nos-quoque infirmi sumus per eum, sed vivemus cum illo ex potentia Dei una-cum vobis. 5 Vosmetipsos tentate, si-igitur estis in fide; vosmetipsos scrutamini, aut non scire-facite vosmetipsos, quia Iesus Christus inter vos est? at si (= nisi) imperiti quiddam estis. 6 Spero autem, quoniam agnoscetis, quia nos non sumus imperiti. 7 Oro autem ad<versus> Deum, ut nihil malum faciat vobis; ut non (= ne) nos ut-tentati (= probati) appa-

⁷¹ vgl. *sy*: vos minus diligentes estis vos (= diligitis) me. — ⁷² + est = *sy*. — ⁷³ vgl. *sy*: longinquus (remotus). — ⁷⁴ vivus est = *sy*.

reamus. Sed ut vos bonum operemini (= faciatis), nos autem sicut imperiti simus. 8 Quia non potestas nobis-est (= possumus) veritati maledicere (verb. malignum-loqui), sed ad veritatem versus (= pro veritate). 9 Quia gaudemus, quando nos infirmi fuerimus (= erimus), vos autem potentes fueritis (= eritis); quia hoc-quoque oramus⁷⁵, vestram confirmationem. 10 Et propter hoc a-longe⁷⁶ <trans>scribo, ut cum iero (ibo), non praerupte (= severe) utar (= agam) secundum potestatem illam, quam commodavit mihi Dominus ad-exaedificationem et non ad-[de]structionem. 11 Abhinc, fratres, gaudete, perfirmamini (imp. = confirmamini), consolati-estote, idem consultate, pacem-facite; et Deus caritatis et pacis sit vobiscum. 12 Salutate invicem osculatione sancta. [Se-]interrogant (= salutant) vos sancti omnes. 13 Gratia Domini nostri Iesu Christi et caritas Dei et participatio Spiritus Sancti cum vobis omnibus. Amen⁷⁷.

⁷⁵ vgl. syp : hoc enim quoque oramus. — ⁷⁶ vgl. syp : longinquus. — ⁷⁷ + Amen = syp.